

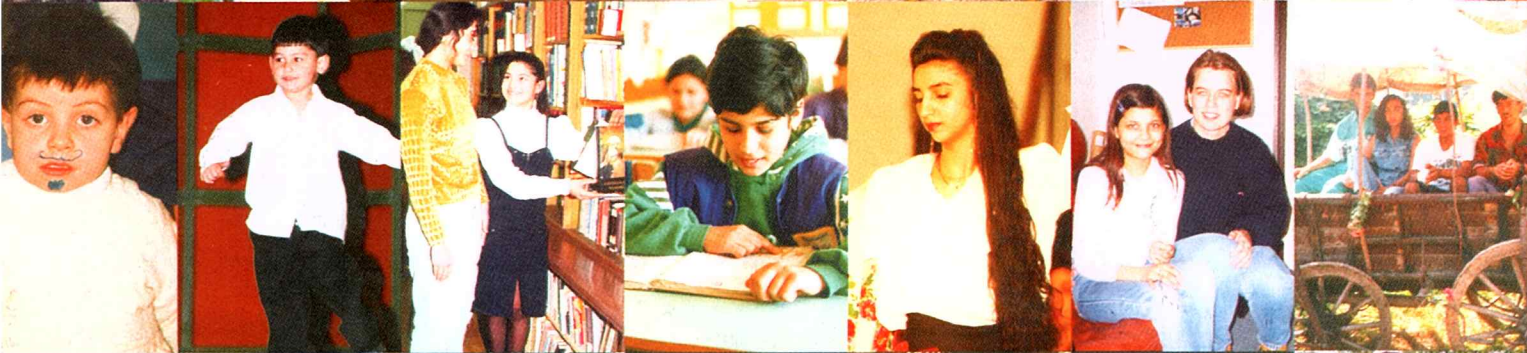
XIV. évfolyam

4. szám

ROMALAP

2006. április

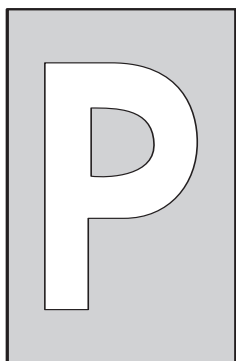
Ára: 180 Ft

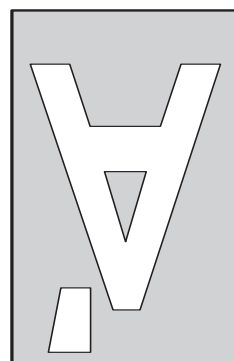
HOSSZÚ ÚT

LD

„LUNGO DROM”

OSTAFORDULT

VAL

Tisztelt Főszerkesztő!

Végzős szociális munkás főiskolai hallgató vagyok, és eddigi tanulmányaim során számtalanszor volt segítségemre az Ön által szerkesztett Lungo Drom magazin. A cigányság történelme, szokás- és hiedelem világa, zene kultúrája, időszerű társadalmi, politikai helyzete, megítélése, és még sorolhatnám a segítségül szolgáló témákat, amelyeket fel tudtam használni a főiskolai évek alatt. Választott szakdolgozati témám is a cigányságról szól.

Nem vagyok cigány, de választott szakmám is igazolja, hogy sorsközösséget vállalok minden hátrányos helyzetűvel, akiknek nagy hányadát teszik ki cigány származású emberek.

Bízom benne, hogy a választások nem befolyásolják a lap további megjelenését, mert szükség van az ilyen és hasonló kisebbségi kiadványok információira, hiszen nagyon kevés hiteles háttéranyag került napvilágra, amely megmutatja, feldolgozza a cigányság életét.

Itt van például a februári szám, amelyben a riportok és tudósítások mellett megjelent egy cigány népmese, amely különlegességében, meselemeiben, történéseiben, összehasonlíthatatlanul élvezetes volt nem pusztán az én számomra, hanem gyermekeim számára is. Külön megköszönöm az élményt!

Kívánok a szerkesztőség munkájához kitartást, problémamentes kiadást, és nagyon sok előfizetőt, mert tudom, hogy a mai nehézségek megkívánják!

Egy leendő szociális munkás...

Kedves Főszerkesztő Asszony!

Nagy örömmel olvasom az Önök újságját, mert hozzánk, az egyszerű emberekhez szól. Nagyon jó írásokat és interjúkat készítenek. Tetszett a **Szécsi Magdával** készített interjú, nagy tisztelője vagyok az íróőnnek. A sok fotók még izgalmasabbá teszik a lapot. Ha megengedi, szívesen olvasnék arról, hogy mit kell tennem, ha a családban alkohol és drog van jelen. Kérem tessék ebben segíteni, Ön biztosan tud ilyen szakembereket, és tudom, hogy más is kíváncsi erre.

A fiatalok között nagyon sokan isznak, és ilyenkor agresszívbak, durvábban viselkednek. Nagyon sok esetben a családok tehetetlenek, szégyenlik és nem tudnak mit cselekedni. Az is jó lenne, ha olyan oldalt nyitnának, amiben személyes kérdéseket tehetnénk fel névtelenül, mert mi cigányok szégyellünk nyíltan beszélni dolgokról, például párkapcsolat és szívesen olvasnánk a tanácsaikat ebben a témában is.

Tisztelettel: Mága Erzsébet

ROMA LAP

Megjelenik

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon/Fax: 06-56/513-952, 513-953, 513-954. Levelezési cím: SZOLNOK Pf.: 77 5001 – e-mail: otka@interware.hu – Internetcím: www.lungodrom.hu. Főszerkesztő: **Paksi Éva** – Főmunkatárs: **Farkas Kálmán** – Tervezőszerkesztő: **Gudmon Andrásné**. Munkatársak: **Hegedűs Sándor, Józsa Zoltán, Lukács Ilona, Nyári Gyula, Rácz Lajos, Szécsi Magda** – Szerkesztőségi titkár: **Pálfi Elvira**. Felelős kiadó: **Farkas Flórián**

Címlapfotó: LD archívum

Nyomdai munkák: **KARCAGI NYOMDA KFT.** – Felelős vezető: **Tankó Csaba** ügyvezető igazgató
ISSN 1216-982X

A Cigány Világszövetség 1971-es londoni alakuló ülésének határozata alapján
április 8-át, mint a Cigány Kultúra Napját ünneplik világszerte.
Rácz Lajos gyönyörű versével szerkesztőségünk is az ünnepnek adózik.

Emlékeket égetek

Mert emlékeket égetek
Fekete emlékeket
Kötném immár cölöphöz
Menekülő lépteimet

Hiába kutattalak
Fölgyújtott éjszakák
Romjai alatt
Hiába írtam üzenetet
Az álmok tűzfalára

Évek lohbantak el
És a bőrömrre égtek
Csalódások fekete foszforjelei
Amíg utat söpört
A szél hozzád
Amíg rádtaláltam
Amíg melléd szegődtem

Emelj föl magadhoz
Emelj föl
Emelj föl engem
S tiszta szóval
Taníts meg élni
Ne mindegy módra
Bitangoló sátorvágóimat
Jó lenne leverni végre
És száműzni kéne
Már szívemből esavargó
Ösztöncémet

Én érinthetővé szelídülnék
Ha jószágod tűzénél
Fölmelegíthetném
Didergő testem

Ha mosolyoddal
Csillapíthatnám éhem
Cserébe elmesélném
Vándorutamat
S énekelnék olyan dalt
Amitől átverzik
Hótiszta blúzod

Te legalább örököltél
Igazi történelmet
Míg én csak
hamvadó cigánytüzeket
Én átkot
Én táncot
Én ravaszságot
És sorsot
Amely nehezebb a keresztnél

És hiába fújnak
Bőjti szelek
Föltámadni mégsem tudok
Szálkaként élek
Mélyen a szemetekbe fúródva
S nincs egy késhegynyi irgalom
Amit szívemnek szegezhetnék
Letérdepelek elébed
Öledbe hajtva fejem
Lassan megnyíllk szikla-dacomb
Hallod a visszafojtott
Patakcsobogást
Fiatal tűzhányó
Viaskodik bennem
Ne kérdezd miért téged
Szemeltetek ki
E törvényen kívüli nászra

S ha megmozdul a
Föld alattad
Ne kérdezd
Lesz e folytatása
Csak simulj hozzám
És reméj
Gyönyörködj
A pillanat lobogásában
Figyeld
A vajúdva születő esodát
Amelynek féltése
Ott vibrál
Minden mozdulatomban

Valami furcsa láz
Kerit hatalmába
Vizes lepedőt
Boríts rám

Fotó: LD archívum

II. JÁNOS PÁLRA EMLÉKEZTEK SZERTE EURÓPÁBAN

❖ Egy évvel ezelőtt, április 2-án hunyt el II. János Pál pápa, aki 1978. október 16-ától volt Isten földi helytartója. II. János Pál az egyházalapító Szent Pétertől számított 264. pápa, 1523 óta az első nem olasz pápa, ráadásul a vasfüggöny túloldaláról. Az elmúlt 25 évben 102 külföldi látogatása során több mint egymillió kilométert tett meg a Föld körül, és több mint 3300-szor szolt a hívők tízmillióihoz az általa kezdeményezett új evangelizáció jegyében. A legek pápájának is nevezték: 14 pápai enciklikát, 13 apostoli buzdítást, 11 apostoli alapszabályt tett közzé, 43 apostoli levelet, valamint 3 könyvet írt. Ő volt az első pápa, aki meglátogatott egy zsinagógát, és szintén elsőként tett látogatást az auschwitzi holokauszt emlékműnél. A pápák közül elsőként kért bocsánatot a Szentszék nevében a katolikusok által a múltban elkövetett bűnökért.

ÖT ROMA GYAKORNOK TANULHAT A MAGYAR TELEVÍZIÓNÁL

❖ *Balogh Mária, Bogdán Mária, dr. Lakatos Beáta, Berkes Béla és Szénási József* vállán óriási a felelősség, rajtuk múlik, hogy a nézők hiteles romaképet kaphassanak. A 49 jelentkezőből kiválasztott öt ösztöndíjas gyakornok mindegyike magasan képzett. „A Magyar Televízió majdnem minden munkatársa egyetért abban, hogy a pozitív diszkrimináció eszközeivel kell helyzetbe hoznunk a roma újságírókat, szerkesztőket, riportereket, operatőröket” – indokolta *Rudi Zoltán* tévéelnök, hogy miért fogott össze *Göncz Kinga* esélyegyenlőségi miniszter, a brit és a magyar állam annak érdekében, hogy csökkentsék a romák aránytalanságát a médiában. „Abszurd, hogy a lakosság 6–8 százaléka roma, mégis csupán 50 cigány származású újságíró, tévés dolgozik Magyarországon” – mondta *Nagy Anna*, a Brit Nagykövetség kommunikációs vezetője. A Magyar Televízió 1500 dolgozója közül mindössze öt roma származású.

A ROMA MAGAZIN KISFILMJÉT IS DÍJAZTÁK A KAMERA HUNGÁRIÁN

❖ Az Országos Rádió és Televízió Testület fővédnökségével immár hatodik alkalommal rendezték meg a Kamera Hungária Televíziós Műsorfesztivált, melynek idén is Pécs adott otthont 2006. március 31. és április 2. között. A díjátadóra április 5-én került sor a Magyar Nemzeti Galériában, ahol a köztévé Roma Magazin műsorának „C”, mint cigány kisfilmjét (14) hirdették ki a Színes riport kategória győztesének. Az MTV által benevezett riport szereplői ismert roma személyiségek, akik arról vallanak, hogyan élték meg származásukat, milyen nehézségekkel találkoztak és találkozhatnak a mai napig. A produkció szerkesztője-ri-

portere a Roma Magazin fel-
 lős szerkesztője, **Joka Da-
 róczy János**, rendezője **Kovács
 János**, operatőre **Dömötör Pé-
 ter**, vágója **Ferlancz Andrea**.
 Az idei díjazottak között volt
 még, s a különdíjat vihette el
 a **Bódis Kriszta** rendezte, oláh-
 cigány törvénykezési szokás-
 ról szóló **Amari Kris** című do-
 kumentumfilm.

A HOLOKAUSZT ÁLDOZATAIRA EMLÉKEZTEK

♣ Mécsesek lángoltak a holo-
 kausz áldozatainak magyaror-
 szági emléknapiján, április 16-
 án a budapesti Páva utcai Soá-
 Emlékhelyen. Az első gettót 62
 évvel ezelőtt, április 16-án állí-
 tották fel Kárpátalján. E nap
 2001 óta a holokausz áldo-
 zatainak emléknapija Ma-
 gyarországon, mondta **Kovács
 Tamás** történész az intézmény
 emlékfala előtt. A mai kor em-
 berének határozottan fel kell
 lépnie a kirekesztő, a másik
 ember jogait sértő kezde-
 ményezések ellen, mondta. A
 megemlékezésen mécses gyűj-
 tott **David Admon**, Izrael bu-
 dapesti nagykövete, **Szili Ka-
 talin**, az Országgyűlés szocia-
 lista elnöke, valamint **Fónagy
 János**, a Fidesz országgyűlési
 képviselője. Ezután ezrek rész-
 vételével fáklyás felvonulás in-
 dult a pesti Duna-parton. Az
 Élet Menete résztvevői megem-
 lékeztek azokról is, akiket a nyi-
 lasok 1944–45-ben a Dunába
 lőttek. **Fröhlich Róbert** főrabbi
 emlékeztetett: a holokausz nem
 aznap kezdődött, amikor felállí-
 tották az első gettót, hanem az
 első zsidótörvénnyel, jóval
 megelőzve a nyilasuralmat.

CSEHORSZÁG: ÚJ INTEGRÁCIÓS KONCEPCIÓ

♣ A cseh kormány jóváhagyta
 azt a hosszú távú koncepciót,
 amely a következő húsz évben a
 romák integrációját segíti elő.
 Az új koncepció szerint az ál-
 lam támogatja a kisegítő iskolák
 előkészítő osztályaiba járó roma
 gyerekeket, ösztöndíjakat ad a
 roma középiskolásoknak, és fi-

zeti azokat a tanácsadókat, akik
 a munkahelykeresésben segítik
 a romákat. Az illetékes **Czesław
 Walek** államtitkár szerint ezek
 nélkül nem sikerül a romák in-
 tegrációja. Roma aktivisták vi-
 szont nem elégedettek a kon-
 cepcióval. **Gabriela Hrabano-
 vá**, az Anthiganoi szervezet ve-
 zetője szerint a romákat elsőbbségben
 kellene részesíteni a
 munkahelykeresésben, ha két
 jelentkező van egy állásra, a
 romát kellene felvenni. **Ondrej
 Gabriel** az oktatási miniszté-
 rium szóvivője elmondta: eddig
 pozitív diszkrimináció legjobban
 az általános iskolák elő-
 készítítő osztályaiban volt, és a
 roma középiskolások már hat
 éve évente 7000 koronát –
 durván ötvenezer forintot – kap-
 nak utazásra és iskolai segéd-
 eszközökre. A programot jelen-
 leg csaknem másfélezer fiatal
 veszi igénybe.

TANODA NYÍLT JÁSZLADÁNYBAN

♣ Tanulni tanul az a har-
 minc hátrányos helyzetű ci-
 gány és nem cigány diák, akik
 a Jászszági Roma Polgárjogi
 Szervezet április 4-én nyitott
 tanodájába járnak. A tano-
 dában elsősorban 7–8. osztá-
 lyos tanulóknak nyújtanak
 délutáni elfoglaltságot. A
 program keretében a diákok
 iskolai hiányosságait sze-
 retnek pótolni és felkészíteni
 őket a középiskolai felvéte-
 likre. Többek között angolt,
 számítástechnikát, zenét és
 állampolgári ismereteket ok-
 tatnak, de lesznek kézműves-
 foglalkozások, egészségügyi
 és bűnmegelőzési előadások.

A NYÍLT UTCÁN TÁMADTAK MIKOLAY KALININ, NEMZETKÖZILEG ISMERT FEHÉROROSZORSZÁGI ROMA JOGVÉDŐRE

♣ Az ismeretlen támadók – hat
 férfi és egy nő – körbevették
 Mikolay Kalinint egy minszki
 utcasarkon, majd a nő azt állí-
 totta: az aktivista megtámadta
 őt. „Csak az első erős ütésére
 emlékszem, aztán elájultam” –

közölte az eseményekről a
 jogvédő, akinek segítségére
 közelben lakó édesapja sietett.
 Miután az idős férfit is többször
 megütötték, szétszéledtek az
 elkövetők, akikről Kalinin
 annyit mondott: korábban soha
 nem látta őket. Mindemellett
 szerinte előre kitervelt támadás
 történt. Évek óta harcol ugyanis
 a romák jogaiért, illetve nyújt
 információkat Európa-szerte a
 helyzetükről. Fehéroroszor-
 szágból mintegy 70 ezer roma
 él – túlnyomó többségük mun-
 kanélküli. Az ő elfogadtatásáért
 küzd a Kalinin vezette Ekhi-
 pe. Erre szükség is van, hiszen a
 többségi társadalom tagjai szá-
 mos előítéletet táplálnak a
 romákkal szemben, akikről
 ráadásul a média is túlnyo-
 mórészét negatív képet alkot.

ADÓS AZ ORSZÁG A KISEBBSÉGI KÉPVISELETT

♣ A nemzeti és etnikai kisebbségek
 parlamenti képviselőivel még
 mindig adós az ország, hangsúlyozta
 az Országgyűlés elnöke az MTI-nek
 adott nyilatkozatában. **Szili Katalin**
 szerint a következő kormány-
 zati ciklusban nemzeti egyetér-
 tésen alapuló markáns kisebbség-
 politika kialakítására van
 szükség. Mindezt személyes
 feladatának is tekinti.

ELHUNYT BÉRES JÓZSEF

♣ **Béres József** nemcsak
 azért volt zseni, mert létre-
 hozta a Béres Cseppet és
 milliókat gyógyított, hanem
 azért is, mert olyan emberség,
 szerénység, szeretet, tartás
 jellemezte, amilyennel csak
 nagyon ritkán találkoztunk.
 Ő, akit százszor víz alá nyom-
 tak, akit kuruzslónak kiál-
 tottak ki, miközben tömegek
 várakoztak gyógyulást remél-
 ve a kisvárdai háza előtt, nem
 őrzött haragot a szívében. És
 ő, aki megengedhetne volna
 magának – a Béres Csepp
 diadala után –, hogy fényűző
 gazdagságban éljen, fűtült a
 pénzre. „Nem kell nekem
 más, mint meleg ház, tiszta
 ruha, élelem és idő arra, hogy

dolgozzak, meg a kertemben
 tevékenykedjek...” **Béres Jó-
 zsef** lapunkat és az Alapít-
 ványunkat is többször támo-
 gatta.

NAGY SZÁMBAN DOLGOZNAK A ROMÁK A GÁTAKON

♣ A Tisza középső és alsó sza-
 kaszán és a Körösöknél a
 romák is kiveszik a részüket az
 árvízi védekezésből. Sokan
 pakolják, töltik a zsákokat, és a
 védelmi osztagban, sőt a víz-
 építésben jártas munkacsapa-
 tokban is dolgoznak romák.
 A kormány a súlyos árvízhely-
 zetre való tekintettel veszély-
 helyzetet rendelt el Csongrád,
 Jász-Nagykun-Szolnok és Bé-
 kés megyében a Hármas-Kő-
 rőspart vonala által érintett
 települések közigazgatási terü-
 letére. Az Országos Katasztró-
 favédelmi Főigazgatóság sajtó-
 közleménye szerint a Tisza és
 mellékfolyói védvonalain a tar-
 tósan magas vízállások miatt
 növekszik az árvízi jelenségek
 száma. A védekezésre eddig 9,5
 milliárd forintot költöttek. **Hu-
 szár Tibortól** a Csongrád Me-
 gyei Katasztrófavédelmi Igaz-
 gatóság tűzoltó alezredesétől
 megtudtuk, hogy a megyében
 hozzávetőleg két és félezer
 ember vesz részt a védekezési
 munkálatokban. A honvédség,
 az önkéntesek és a polgári
 védelmi erők szakaszegységei
 mellett nagyjából nyolcszáz
 ember dolgozik most a véd-
 vonalakon ideiglenes polgári
 szolgálatosként. **Huszár el-
 mondta:** a Szegedről, Csong-
 rádról, Szentendréről, Makóról és
 a környékbeli falvakból hívott
 munkások közül sok roma
 pakolja, illetve tölti most a
 zsákokat a gátakon. Emlékeztetett
 arra is: amikor négy éve
 Csongrádon védtek a gátakat, a
 védmű megerősítési munkála-
 tokat végzők, illetve az árvízi
 jelenségeket kivédők hozzávető-
 leg kétharmada roma volt.

A RomaPage, a Romnet,
 az RSK, az MTI
 és a Nők Lapja
 cikkei alapján összeállította:
 Paksi Éva

A hónap hírei • A hónap hírei

Paksi Éva

„...a legnagyobb adósságunk a cigányság felé van...”

1987 őszén két olyan ember találkozott Budapesten, a Zugligeti Szent Család Plébánián, akik egymástól függetlenül már hosszabb ideje keresték a szegények támogatásának lehetőségeit. A Németországban élő *Csilla von Boeselager* kopogtatott be *Kozma Imre* plébános ajtaján. A hiányosan felszerelt kórházakról, szociális otthonokról, a kisnyugdíjasok, a több gyermeket nevelő családok megélhetési gondjairól, az erkölcsi értékrend, a lelki élet zavarairól és a segítségnyújtás módjairól beszélgettek. Csilla bárónő azt a lelkipásztort találta meg, aki nem csak a pasztoráció révén tartotta össze plébániája közösségét, hanem tágabb értelemben vett karitatív szolgálatban testet öltő testvéri szolidaritást is képviselte. Ezért történhetett, hogy a Csilla bárónő által Magyarországra küldött adományok kórházakban, idősek és beteg gyermekek otthonaiba vagy a nélkülöző családokhoz való eljuttatását e közösség tagjai vállalták, s eközben egyre szélesebb körben térképezték fel a segítségre szorulókat. A társadalmi, politikai körülmények kedveztek a karitatív szolgálat szervezésének: négy évtized után polgári szabadságjoggá vált Magyarországon a civil egyesületek, szervezetek alapítása. E lehetőség alapján a Szuverén Máltai Lovagrend kilenc évszázados eszméje – „A hit védelme és a szegények szolgálata” szellemében jött létre 1989. február 4-én Magyarországon Kozma Imre atya vezetésével a Magyar Máltai Szeretetszolgálat.

Az 1990-es évek közepére a Magyar Máltai Szeretetszolgálat országos szervezetté fejlődött, kiépült hálózata. A fővárosban működő Budapesti Központon kívül nyolc vidéki városban – Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Szeged, Székesfehérvár, Szombathely, Vác – létesültek területi központok. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat országosan közel 60 intézményt és több mint 130 különféle szolgálatot működtet. Sokágú tevékenységét legjobban az adomány kifejezés szimbolizálja, amely olyan ajándék, amit azért kapunk, hogy tovább adhassuk. Mert adomány a nélkülöző embertársunknak adott élelem, ruha, gyógyászati segédeszköz, gyógyszer.

Adomány a fürdetés, a jogi tanács, a lelki krízist oldó szó. Adomány a biztonságot nyújtó szállás, a szeretetteljes gondozás, ápolás, a gyógyíthatatlan betegek utolsó napjaiban nyújtott vigasztalás, a sérült emberekkel való figyelő és értő törődés.

A Szeretetszolgálat a cigányság körében is hasznos, építőmunkát végez. A Monor-Tabán integrációs programjuk lényege a cigánytelep integrációja, a térség cigányságának komplex (gazdasági, oktatási, szociális, stb.) felzárkóztatása, az integrációból származó előnyökhöz történő hozzáférés lehetőségének megteremtése. Szintén modellértékű a Tarnabod „Befogadó Falu” programjuk, melynek

célja, hogy a nagyvárosokba költözött, s ott reménytelenül tengődő, ugyanakkor vidéki gyökerekkel rendelkező, az ottani élet és munkamódot, a háztáji gazdálkodást ismerő és vállalkozó családoknak komplex segítségnyújtással, önálló lakhatás, vetőmag és föld biztosításával lehetővé tegye a visszailleszkedést a vidéki életbe. A Heves megyei Tarnabod hátrányos helyzetű település, így a faluba költözött családokon kívül a program felvállalta a falu legrászorultabb családjainak segítését, gondozását, valamint olyan közösségi programok, szolgáltatások szervezését, melyek a falu valamennyi családja számára hasznosak és elérhetőek. Kozma atyával a

Szeretetszolgálat budapesti központjában beszélgettem.

– Karácsonykor Siménfalván a máltai csomagokat a falu lakói 6 fiatal cigánylány kezéből vehették át. Nem mindennapi pillanat volt. Szó sem volt demonstrációról. Egyszerűen ők voltak a legkézségesebbek. Most éppen **Rácz Pali** bácsitól, a híres cigányprímástól jöttem, aki befészkelte magát szívembe és az Irgalmasrendi Kórházunkban gyógyítjuk. Naponta látogatom, mert szeretném viszonzni azt a vendégbarátságot, amit otthonában többször élvezhettem.

Egyébként nem szeretem a szót: roma. Szerintem elterelő jellege van. Ne szégyelljük a szót: ci-

„...közös kincsünk az ajándékba kapott élet és az, hogy Isten rendelése szerint testvéreink. Az ember embervolta miatt érték s nem kultúrája, esetleg rátermettsége okán...”

gány. Nem kerülendő, de hallatára az ember jusson az eszünkbe. Kissé túlzó a cigánysággal kapcsolatban a cigánykultúra és hagyomány emlegetése is. Olyasféle ez, mintha ezzel akarnánk igazolni őket. Valóban színes a kultúrájuk és gazdag hagyományú szellemi, lelki kincsek birtokában vannak, de elsősorban nem erre szeretnék figyelni, hanem sokkal inkább arra, hogy közös kincsünk az ajándékba kapott élet és az, hogy **Isten** rendelése szerint testvéreink. Az ember embervolta miatt érték s nem kultúrája, esetleg rátermettsége okán. Ugyanakkor jó, ha számbavesszük adottságaikat, értékeiket. Ilyen a zenei készség, a kézügyesség, a vérségi összetartozás ereje és a gyerekszeretet. Talán ezek miatt nem meglepő, hogy a cigányok körében nem válik senki hajléktal-

lanná és nincsenek népesedési problémák sem.

Többször fölítették nekem a kérdést: hálásak-e a cigányok? Feltűnő módon értékelik azt, amit a gyerekeikért tesz valaki. De a felnőtt lakosság is örömmel fogadja azokat, akik segíteni akarnak. Felismerték azt is, hogy mekkora a különbség az ígérek és a valóság között. Tagadhatatlan tény, hogy igen nagy az adósságunk a cigányság felé. Felmentést az sem adhat, hogy ez egész Európára érvényes. Elodázhatatlan ennek az adósságnak a törlesztése. Véget kell vetni a cigányság körüli látszattervekenységeknek, amelyek gyakorta egyéni érdekeket szolgálnak. Felzárkóztatási programok szükségesek és nem elegendő azzal foglalkozni, hogy men-

nyiből biztosítható a „kegyelemkenyér”.

Szükségem tartom hangsúlyozni, hogy egyre inkább belátják, hogy kapcsolatunk velük nem vágyaik, kívánságaik magától értetődő kielégítésében áll. Elfogadják s értik, hogy lehetőségeink határozzák meg a támogatás mértékét, de ennél is fontosabb az elköteleződésünk irányukban.

Nem sokkal húsvét előtt a magyar televízió vallási műsorában sokan megismerhették a monori történetet. A film azért volt nagyszerű, mert a cigánytelep lakói a máltai vállalkozásról úgy beszéltek, mint egy olyan lehetőségről, amit nem játszhatnak el. Nagyon mélyről törtek fel ezek a szavak, a saját felelősségükről és a kibontakozás lehetőségéről szölk.

– **Konkrétan miről szölk ez a Monor-Tabán integrációs program?**

– Nem szeretném misztifikálni. Modellkísérlet. Telep-rehabilitáció. A megoldás lehetőségeit kutatjuk és pedig a helyszínen. Akit lehet, azt kiemeljük és egy másik településen lakathatáshoz segítjük, ahol a környezet bönító hatása nem érvényesülhet. Azon családokat, akik önálló életvitelre valószínűleg sohasem lesznek képesek, szükségük lakásokhoz juttatjuk és kísérjük őket mindennapjainkban. A többiekkel, akik ragaszkodnak a helyszínhez, velük együttgondolkodva tervezük lakható házak építését és az új környezet kialakítását. Mindebben segítségünkre vannak a terepen létesített irodánk dolgozói, munkatársaink.

A Magyar Máltai Szeretetszolgálatra jellemző a

„Ha méltó módon akarunk karácsonyra, Jézus születésére készülni, akkor mindent meg kell tennünk azért, hogy Monor-Tabánban is legyen karácsony.”

modellezés. Találkozunk egy problémával, majd a helyszínen vizsgáljuk a jelenségeket, ismerkedünk a körülményekkel s keressük a megoldást. Amikor a célravezetőnek tűnő módszer kiállja a próbát és eredményt hoz, akkor ezt felkínáljuk mint lehetséges megoldást.

– Kinek kínálják fel?

– Mindenkinek. Elsősorban az illetékeseknek, a szakminisztériumnak, önkormányzatnak és bárkinek, aki hasonló területen tevékenykedik. A monori „Tabán-program” leírása hamarosan elkészül, s bemutatja, hogy véleményünk szerint miképpen számolható fel egy cigánytelep.

A monori Tabánba 2004. októberében érkeztünk. Cudar idő volt. Zuhogott az eső. A hatalmas tócsákon alig lehetett átjutni. Ijesztő látvány fogadott

bennünket. Ajtó-ablak nélküli vályogviskók, kidőlt falú házak, deszkabódék, gumikerekű lakókocsik, melynek oldalán hatalmas lukak tátongtak... és könyörtelenül esett az eső. Lehetséges ilyen körülmények között élni? Mi vár az emberekre a tél közeledtével? **Vécsei Miklós** munkatársammal döntöttünk. Nem mehetünk innen úgy tovább, mintha nem látunk volna semmit. Valamiben megegyeztünk. Ha méltó módon akarunk karácsonyra, Jézus születésére készülni, akkor mindent meg kell tennünk azért, hogy Monor-Tabánban is legyen karácsony. Megígértük az embereknek, hogy még visszajövünk. Majd csatornát fektettünk, WC- és fürdőkonténereket, mosógépeket telepítettünk. Így érkezett el az első monori közös karácsony 2004-ben.

A 2005-ös év eredménye, hogy néhány család a környező falvak valamelyikében önálló családi házában folytatja életét. A telepen felépült néhány szükséglakás is azok számára, akik önálló életvitelre képtelenek. A többiek számára pedig az éppen elkészülő tervdokumentáció szerint szerény, de emberhez méltó lakások épülhetnek terveink szerint az ő kétkezi munkájuk közreműködésével, hitünk szerint a közeljövőben.

– Folyamatosan gondozzák a közösséget?

– Igen. Kísérjük őket. Rendszeresen látogatjuk a kitelepülteket is. Napi kapcsolatunk van a szükséglakásban élőkkel. És a telepen lévő irodánkban dolgozó munkatársaink egész nap mindenkinek a rendelkezésére állnak. Foglalkozunk az óvodásokkal, korrepetáljuk az iskolásokat és a szülőknek, felnőtteknek segítünk a munkahelykeresésben.

– A többségük gondolom képzetlen, milyen munkát tudnak nekik szerezni?

– A munkahelykeresésben valóban a legnagyobb gondot az emberek iskolázatlansága és képzetlensége jelenti. Előretekintve ezért oly fontos az gyerekek iskolába járása és segítése a tanulásban. Sajnos a felnőttek esetében alig van remény a továbbképzésre, átképzésre. A Magyar Máltai Szeretetszolgálat jelen pillanatban képzésükkel, foglalkoztatásukkal nem képes foglalkozni. Szeretném megjegyezni, hogy ma még van elég sok olyan munkaterület, ahol feladatot kaphatnának. Csak egy kicsit több jóindulatra, együttérzésre és

segítőkézségre lenne szükség.

– Például?

– Van elég közmunka, ami szükséges is lenne a települések barátságosabbá tétele szempontjából.

– A monori cigányemberek minek köszönhetik, hogy Önök támogatják őket? Mi alapján választották pont azt a települést?

– Ha lenne véletlen, azt mondanám, hogy a véletlennek köszönhető. De nem, mert biztos vagyok abban, hogy Isten irányította lépteinket a Monorra vezető útra. Ő akarta felhívni a figyelmünket és felrázni akaratomkat. Legyen áldott az **Úr**, aki a cigányok istene is.

– Az interneten utánanéztem a szeretetszolgálatnak és úgy láttam, hogy Jász-Nagykun-Szolnok megyében nincs képviselőjük, pedig az a megye is az egyik leghátrányosabb megyék közé tartozik.

– Ugyan országos hálózata van a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnak, de helyenként ritkább szövésű a háló. Szolnok megyében is vannak sejtjeink, apró egységeink, de kevésbé meghatározó a szerepvállalásunk, mint esetleg másutt. Ennek lehet valamilyen magyarázata, de inkább azt mondom: egyszerűen így alakult. Egyébként pedig a tevékenységünk az önkormányzatok együttműködési készségétől függ.

– Tiszabőről hallott-e már az Atya?

– Hogyne. Jártunk is ott és segítettünk is az árvíz idején. Máltai csoportunk azonban nincs a településen.

– Tiszabőn a lakosok 90%-a roma és 100%-os a

***munkanélküliség. Figyel-
mébe ajánlom a tele-
pülést.***

– Köszönöm. Bár általában tudok a mérhetetlen nagyságú nyomorúságról, de a Szeretetszolgálat lehetőségei is végesek. Az Ön által felvetett kérdés is országos gond. Tudomásul kell venni, hogy olyan problémáról van szó, amelynek a megoldását nem lehet a karitatív szervezetek felé eltolni. Társadalmi és kormányzati válaszra van szükség. Mi legfeljebb ötleteket adhatunk és csatlakozhatunk a kormányzati munkához, igazolva, hogy ha a kormányzati szervek és civilek együtt lépnek fel, összefognak, a siker valószínűbb.

Úgy gondolom, hogy sokkal nagyobb felelősséggel kell bánni az erre a célra fordítható pénzzel, valóban félretéve az egyéni érdekeket. Azt is látom, hogy a kelletnél mindig kevesebb pénz mozdul, aminek nem mindig a pénztelenség az oka. Bizony teljes komolysággal kell számbavenni, mennyi pénzre van szükség a cigánytelepek felszámolásához, ha meg akarjuk menteni az embereket. A megoldás keresésében nem szabad figyelmen kívül hagyni a képzést és munkahelyteremtést, ami a cigányság önbecsülését építheti fel.

Indiában tapasztaltam a következőket. Útépítésen kemény kétkezi munkával dolgoztak férfiak és nők és a legmodernebb gépeket is használták. Kísérőmtől megkérdeztem, miért nem vonják ki ezeket az embereket ebből a kegyetlenül nehéz munkából, amikor itt vannak a gépek. Sajátos

választ hallottam: Indiában nem óhajtjuk oly mértékben alkalmazni ezeket a gépeket, mint Európában, mert akkor ezeknek az embereknek nem lesz munkájuk és szociális segílyt kell nekik adni. Ezt pedig nem tudná az állam biztosítani. Így viszont, bár nagyon nehéz munkával, de előteremtik a mindennapit.

A cigányokkal kapcsolatban gyakorta hallani, hogy nem akarnak dolgozni. Ez nem igaz. Közöttük is vannak munkakerülők,

de Budapesten láthatóan útépítésnél, árokásásnál, betonozásnál, ahol kétkezi munkára van szükség, szinte csak cigányemberek dolgoznak. Igenis akarnak dolgozni, segítsük is hozzá őket! Tarnabod is ezt a tapasztalatunkat erősíti.

– ***Tarnabodon is élnek cigányemberek?***

– Tarnabodon a lakosság 50%-a cigány származású. Csak megjegyzem: a gyermekek aránya egészen más. A tarnabodi emberek hajlandók naponta reggel 4 órakor felkelni, hogy eljus-

sanak a budapesti munkahelyükre. Ez azért vált lehetővé, mert a Máltai Szeretetszolgálat által rendelkezésükre bocsátott autóbusz elviszi őket a 10 kilométerre lévő vasútállomásra. Örömmel hozzák meg ezt az áldozatot és hálásak, hogy így gondoskodhatnak a családjukról.

– ***Tizenhat évvel a rendszerváltozás után úgy érzem, hogy szinte semmi nem történt cigányügyben. A cigány emberek egyre nehezebben élnek. Ön hogy látja?***

– Országunk általános helyzetét figyelembe véve – amit a gazdasági mutatók és a közhangulat jelez – lehet csak a cigányság életkörülményeit vizsgálni.

A lakosság szegényedik. Az ország kettészakadt. A szakadék a jólétben élők és a szegények között egyre mélyül. A kibontakozás lehetőségei alig észlelhetők. Ebben a helyzetben a cigány népesség helyzete egyre aggasztóbb. A jobbítani szándékozók a mindenkor hatalomban lévők felelősségét firtatják és a társadalmi lelkiismeret ébredését hiányolják. El kell dönten, hogy vállaljuk-e a magukat mindig magyarnak valló cigánytestvéreinket, akarjuk-e ennek a népcsoportnak a felemelkedését vagy sem. Az előbb feltett kérdés az összmagyarságot érinti, de a cigányság érdekképviselői szervei sem kerülhetik el a lelkiismeretvizsgálatot. Ez a képviselőlet küldetés vagy nincs rá szükség, illetve ellenkező esetben inkább árt. Számítani kell erről a területről az egyéni érdekeket. Csak ebben az esetben van remény arra, hogy a támogatások, amelyek ezidáig elégtelenségük miatt nem szolgálták a megoldást, a közösség javát szolgálják. Valószínűleg el kell felejtetni ezt a szót, támogatás! Új életkörülmények megteremtése, új életlehetőség biztosítása a feladat. Akik viszont kiemelkedtek a cigányság nyomorúságos körülményeiből, azok sem felelhetik el, hogy honnan jöttek, nem tagadhatják meg testvéreiket az elkülönüléssel. Forduljanak feléjük és vállalják őket. Legyenek követendő példák és áldozatok árán is segítők övéiknek.

Szeretném ismételt hangsúlyozni a társadalom és a kormányzati szervek felelősségét. A közösség felelősségét minden egyes emberért, mert nem engedhető meg, hogy egyetlen ember is elvessen, kirekesztetté váljon. A közösség feladata, hogy megtartsa és hordozza, a kiszorultakat pedig visszahozza.

A cigányság kiszorult a magyar társadalomból. Vissza kell hozni őket. Egy ideig nyilvánvalóan el kell hordozni őket ballasztjaikkal együtt, majd pedig bátorítani őket, hogy saját lábára álljanak. Csak így könnyíthetünk lelkünk terhén.

A megoldás a választott vezetők, a hatalomban lévők kezében van. Dönteniük kell! Nem az elodáztatatlan cselekvésről, hanem arról, hogy mennyi pénzt szánnak arra, hogy a magyar cigányság emberi méltóságának megfelelő életkörülmények közé jussanak. Ez elhatározás kérdése még akkor is, ha tudjuk, hogy minden az anyagi függvénye. Az is megfontolandó, hogy kikre bízzák a pénzt. Az eddigi tapasztalatok alapján kijelentem, hogy a cigányság képviselői egyedül nem jelentenek elégséges garanciát. Természetesen nem a fehérek „atyáskodására” gondolok. Azok méltók és alkalmasak erre az embermentő feladatra, akik kiemelkedően bizonyították elkötelezettségüket és áldozatkészségüket, legyen akár fehér vagy sötét arcuk bőrszíne.

A kevés pénz eddig elfolyt. A sok pénz is eltűn-

het. A kevés eddig nagyon kevés volt, a sok nagy lehetőség lehet. A tét: a magyar összalakosság szintjére emelni a nyolcszáz-
ezres cigány közösséget, akik Krisztusban testvéreink.

– Az egyháznak mekkora felelőssége volt abban, hogy 16 év után nem sokat mozdult előre az ügy?

– Az egyház és állam radikális szétválasztását feltűnően sokat hangoztatják. Ez az egyház (egyházak) társadalmi szerepvállalását kétértelművé teszi. Ami természetesen nem szünteti meg az egyház felelősségét, de mozgásterét meghatározza, ez az állami magatartás. Ehhez járul, hogy szekularizált világban élünk, amit a materialista szemlélet határoz meg s ebben az evilági világban nem nagyon akarnak helyet adni Istennek.

Az egyháznak ebben a világban is változatlan, örök küldetése az evangelizáció, a hit védelme és a szegények támogatása.

Évszázadokkal ezelőtt a szociális problémák megoldásában is kezdeményező volt az egyház és szinte teljes egészében magára vállalta. Az újkorban a civil állami eszmeiség magához vonta ezeket a feladatokat. Természetesen ez nem jelentheti azt, hogy az egyház közömbösen szemléli ezt a kérdést. Részben ma is részt vesz ebben a munkában, jó esetben példát mutat, de legfőképpen küldetéséből adódóan a keresztény szemlélet, lelkiesség megjelenítésével segíti a szociális munkásokat hivatásuk méltó betöltésében. Mit jelent ez a hívó,

keresztény szemlélet? Egyrészt nem emberek, hanem Isten előtti felelősségünket egymásért. Másrészt istengyermekségünk tudatosítását, amely szerint minden ember egyforma, nincs különbség ember és ember között. Harmadszor a javak elosztását az osztóigazság szerint, amely kiemeli bennünket önös érdekeink köreiből.

Napjainkban egy új fogalommal ajándékozott meg bennünket a Katolikus Anyaszentegyház: megosztani. A világban uralkodó állapotok kényszerítették ki ennek a fogalomnak a kimunkálását. A világ javai fölött néhány ember rendelkezik s minden tőlük függ. Eközben ijesztő méreteket ölt a szegénység. Az emberiség 80%-a szegény és mindössze 20%-a él jólétben. A szegények helyzete a régi fogalmak szerint, adománnyozással, támogatással, segélyezéssel nem orvosolható. Ma már nem kínál megoldást az, ha a szegényeknek odaadják azt, amire már nincs szükség, a felesleget adják vagy segélyeket osztanak. A jólétben élőknek meg kell barátkozni a gondolattal, hogy javaikat meg kell osztani a szegényekkel, az egyháznak (egyházaknak) pedig emellett ki kell állni és példát kell mutatni. A világ jövője a szegények kezébe került.

– Két évvel ezelőtt néhány nagyon gazdag emberhez fordultam segítségért a szegény gyermekek érdekében. Senki nem segített.

– Ugyanezt tapasztaltam én is. Amikor megkaptam a Prima Primissima díjat, a meglepetésből magamhoz térve arra gondoltam, hogy

ez az összeg a monori programunk folytatásához biztosítson egy alapot. A leggazdagabb magyarokat levéllel kerestem meg abban a reményben, hogy támogatásukkal gyarapítják ezt az összeget. Sajnos csak három válaszlevelet kaptam, pénzt nem, a többiekől választ sem.

– **Mikor jöttünk fel a lifttel, az Atya említette, hogy nagyon szereti a cigány embereket.**

– Gyermekkori élmények táplálják ezt a szeretetet. Szülőfalumban három cigány család élt. A falu elfogadta, befogadta őket, diszkrimináció föl sem merült. Az egyik család összes gyerekének nagyanyám volt a keresztanyja. Nem ok nélkül, mivel nagyanyám nagyon szeretetreméltó ember volt és szeretete ezt a családot is és mindig támogatta. A másik család muzsikuscsalád volt. Évenként legalább kétszer el kellett jönni hozzánk **Bogár Józsi** bácsinak, hogy nagyapámat cimbalmozásával szórakoztassa. Csak jóval később értettem meg, hogy ez csak arra szolgált, hogy a támogatás „megszolgált” legyen.

Ilyen szellemű családban nőttem fel, amely ily módon is irányított a keresztény útra, amely krisztuskövetés. Meggyőződése, ha Krisztus újra eljönne a földre, Magyarországon, Európában a cigányokat

keresné fel legelőször, mert ő a szegényekért jött el.

– **Nemcsak támogatják a cigányokat, hanem azt is említette, hogy több cigány dolgozójuk is van a Máltában, illetve az Irgalmas Rendi Kórházban.**

– Ez egészen természetes, de elvi kérdés is, mert bizonyítani szeretnénk, hogy egyenrangúak vagyunk, ők pedig

teljes értékű munkatársaink.

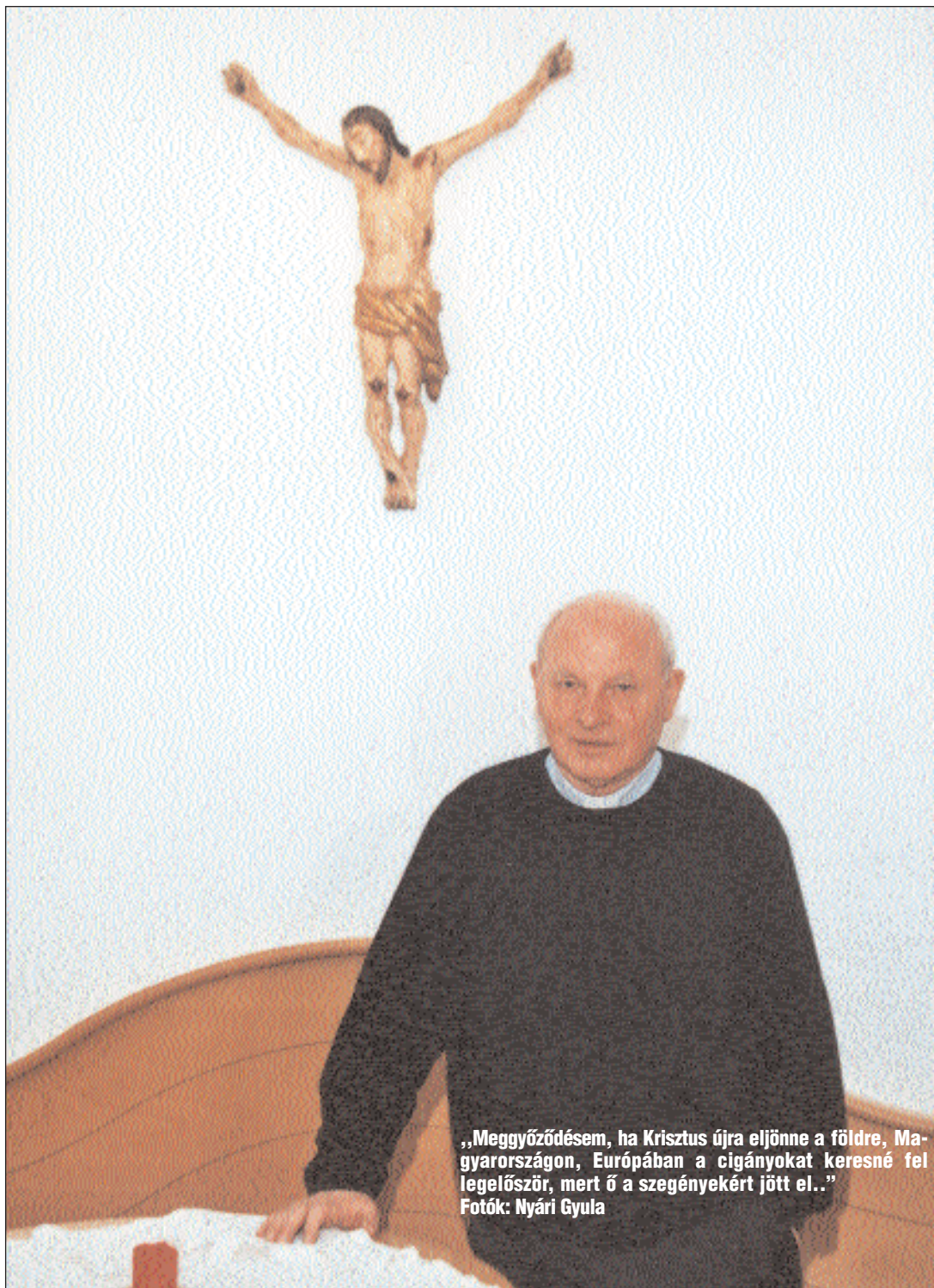
– **Cigány szervezetekkel vagy cigányokkal foglalkozó alapítványokkal nem tervezik-e a kapcsolatfelvételt?**

– Több szervezettel is van kapcsolatunk, de felelős érzések támadnak bennem amikor erre gondolok. Ezeknek a szervezeteknek általában velünk szemben elvárásaik van-

nak, ami lehetetlenné teszi a normális kapcsolati rendszert és együttműködést.

Bizony a cigány szervezeteknek és cigány közösségeknek is felül kell vizsgálni elvárásaikat velünk szemben, nekünk pedig a támogatáson és segélyezésen túl az összetartozás örömeiben élni cigány testvéreinkkel.

– **Köszönöm a beszélgetést.**

„Meggyőződés, ha Krisztus újra eljönne a földre, Magyarországon, Európában a cigányokat keresné fel legelőször, mert ő a szegényekért jött el..”
Fotók: Nyári Gyula

2006: Bartók jegyében...

Nem túlzok, ha azt írom, hogy szinte az egész világon ünneplik, és tisztelnek a magyarság büszkeségének életműve előtt. Március 25-én ünnepeljük *Bartók Béla* születésének 125. évfordulóját. Se szeri se száma Magyarországon a Bartók rendezvényeknek. Ebből egy kis ízelítő: Az MTA Zenetudományi Intézet Bartók archívuma március 22–24-én nagyszabású nemzetközi tudományos konferencia házigazdája lesz „Bartók útján. az életmű kontextusáról és kisugárzásáról,„ címmel. A Bartók Jubileum eseményei nem csak a fővárosban zajlanak, de Miskolcon, Debrecenben, Szegeden is. A megemlékezésnek Bartók Béla szülőhelye, a ma Romániához tartozó Nagyszentmiklós is fontos helyszíne lesz. A jubileum nagy hozadéka, hogy a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem az évforduló alkalmából Főiskola szintű népzene- és énekesképzést indít „Bartók „népzeneje,„ – Ma „címmel. Bartókról az UNESCO is megemlékezik: Bartók Béla és *Kodály Zoltán* népdalgyűjtő körútjának századik évfordulóját felvette a 2006-os év évfordulói sorába. A *Lungo Drom* magazin, a maga szerény lehetőségein belül szintén megemlékezik Bartók Béláról a lap hasábjain. Nem akarunk elemző tanulmányt írni Bartókról, ezt megteszik más lapok. Mi valami egészen különlegessel lepjük meg most olvasóinkat. Kutattunk, kerestünk, jártuk a könyvtárakat, míg végül rátaláltunk egy 1960-as új írásra, ahol Bartókról szóló leveleket, írásokat találtuk. Meglepő olvasmány ez! Amit érdemes tovább gondolni a múlt, jelen és a jövő tükrében...

Bartók a Nagyvilágban Bartók Béla és a Franciák

„A férjem azt üzeni: *Milhaud* mindig nagy csodálója volt *Bartóknak*, jól ismerte, a háború előtt Budapesten és Párizsban találkozott vele, a háború alatt New Yorkban és Kaliforniában. Minden zenész tudja, milyen óriási hatást gyakorolt Bartók a kortársaira. *Madeleine Darius Milhaud*.”

Darius Milhaud

Találkozásaim Bartókkal

Bartók zenéjével korábban ismerkedtem meg, mint vele magával. Már 1909-ben eljártam az Eschig kiadóhoz, az akkori Lafitte utcába, hogy Bartók Magyarországon kiadott partitúráit tanulmányozzam, meg *Schönberg*-ét, ezek Bécsben jelentek meg: Eschig volt a bizományosuk. Itt vásároltam meg Bartók Első Vonósnyegyését. Otthon, nálam, rendszeresen játszottunk kvartettet konzervatóriumi barátaimmal, lelkesedtünk ezért a műért, melyet az annyira személyes líra tesz élővé. De kutatásaim Eschignél az 1914-es háborúval meg

is szűntek: az „ellenséges muzsika” nem jutott be Franciaországba.

1919-ben a Hatok Csoportja alakulásának rögtön a kezdetén külföldi-zene-koncertet szerveztünk Párizsban: Bartók Második Vonósnyegyese is műsoron volt.

A nagy zeneszerzőt Párizsban ismertem meg, amikor eljött a *Revue Musicale* hangversenyeire, a *Vieux Colom-bier*-ba, majd néhány év múlva szintén a *Revue Musicale* hozott összehozott minket, amikor egy vacsora után *Henry Prunieres*-nél a két Szonáta Zongorára és Hegedűre című művét játszotta *Jelly Aranyival*, a páratlan, szinte tomboló lelkesültségre képes hegedűművésznővel. Nemcsak a zeneszerzőt, de a zongoristát is csodáltam Bartók személye-

ben: pontos és költői volt egyszerre, hibátlan technikával játszott.

1928-ban feleségemmel néhány napot Budapesten töltöttünk egy barátnőnkkel, *Audrey Parr*-nál, akinek a férje akkoriban az angol követségben volt. Tavasz volt, a magyar tájat, a mezőket, gyümölcsfákat mindenütt virág

borította. Fölhasználtam rövid ott-tartózkodásunkat a Messtert otthonában látogatni a megfogadott bennünket, bár felesége súlyos beteg

fogóval kellett kihúzni a gyanakodó parasztokból... Rendkívüli dalok és táncok voltak ezek, gyors, ragyogó, ütemes hegedű-kísérettel.

Az 1928 és 1936 közötti Fesztiválokon folytattuk ismét fesztelen beszélgetéseinket (Baden-Baden, Május Fesztivál, Velencei Biennale) Bartókot általában Kodály társaságában láttuk viszont, alig szakadt el tőle ezek alatt az utazások alatt...

A Concerto két zongorára és ütőhangszerekre előadásakor, melyet második feleségével játszott, *Scherchen* vezénylésével, ismét alkalmunk volt együtt lenni egy vacsorán *Vicomtesse de Noailles*-nél. Európa politikai helyzete, a fasiszmus előrenyomulása elviselhetetlen volt számára, úgy tervezte, az Egyesült Államokba megy. Kaliforniában láttam újra 1942-ben. Műveiből szóló-estet adott a Mills College-ben, majd a Stanfordi Egyetemen tartott előadást. Néhány előadókört tett meg ekkoriban, sajnos, ezek nem voltak elegendőek megélhetése biztosítására. Utoljára New Yorkban láttam, a Columbia Egyetemen tartottam előadást, ő meg volt olyan kedves, hogy eljött. Eléggyé gyengélkedő

voltam és ő megkérdezte: „Csak nem gyógyíthatatlan beteg, mint én?”

Mindig végtelenül szomorú, ha egy nagy zeneszerző nem élvezheti dicsősége örömét. Arnold Schönberg még életében láthatta, milyen hatalmas befolyást gyakorolt elmélete az egész világ ifjúságára. Bartók kórházban halt meg. És ekkor emelkedett magasba dicsősége, mintha csak a mindannyiunknak oly kedves Bartók eltűnését várta volna, hogy teljes fényében tündököljön. Műveinek megértése és a csodálat, melyet a zenészek szűk körében keltett, általános lett. Hangverseny-szervezők és lemezkiadók versenyeznek érte. Milyen szomorú, hogy a szerző nincs már jelen ennél a csodálatos beteljesedésnél!

Henri Sauguet

Bartók ma kész egész

Abban a ritka kiváltságban volt részem, hogy amikor Párizsban tartózkodott, többször is találkozhattam Bartók Bélával, vele és feleségével, **Darius Milhaud**-nál, ahová eljárt: vagy a Revue Musicale-nál, ahol többször is megfordult: vagy hangversenyek után, baráti találkozókra, amilyeneket ma nem tartanak már, mert nincs kedvező hely az ilyen összejövetelnek számára, sajnos! Erős, de finom egyénisége, tekintetének szépsége, választékos udvariaságú viselkedése úgy maradt meg emlékezetemben, mint ritka és sugárzó találkozás. Termetre **Ravel**-el, **Falla**-val volt rokon, az ő titokzatoságuk, tartózkodásuk volt az övé is. Zenéje, rögtön hogy megismertem, nagyon erős hatással volt rám. Ezt előbb ismertem meg, mint őt magát, bordeaux-i vagyok, s mivel szülővárosomban a Korunk Zenéje mozgalmat szerveztem, már 1920-ban előadtam Allegro Barbaro-ját az egyik hangversenyen, melyet barátaimmal rendeztünk, így azt hiszem elsőként játszottam Boerdeux-ban Bartókot, bizony ennek most már több mint negyven éve (18 éves voltam). Bámulom képzeleterejét, a művészi kivitelt, visszatértét sajátos művésze-

tének forrásaihoz: ezt meg tudta szabadítani az absztrakt hatásoktól, de felül is tudott emelkedni rajta, hogy az egyedülálló az egyetemesig jusson el: olyan út ez, melyen haladva a művész elkerüli azt, ami béklyót kora, százada, születési helye magában rejt, hogy minden időhöz, minden emberhez szóljon. Akkoriban engem magamat is az foglalkoztatott, hogyan vezessem vissza a francia zenét hajdani mestereihez, valamint hagyományos forrásaihoz (annak ellenére, hogy a mi népművészetünk se nem olyan változatos, se nem olyan gazdag, mint a közép-európai, jellege is más), s ekkor elbűvölt, ahogyan Bartók ezt műveiben felhasználta, ám nem hiszem, hogy sajátos művészete, stílusa, hatással lettek volna rám, legfeljebb példát kínált, mint művész, és én is, mint minden muzsikusként, aki utána jött, felhasználtam, amit a zenében felszabadított, ami újat hozott. Így hát tökéletes élvezetet nyújt, ha muzsikáját hallhatom: testi élvezetet, melyet a ritmus kibontakozása, a zenekari szépség, az összhang gazdagsága ad, lelki örömet pedig a gondolat mélysége és az ihlet nemessége.

Semmi kétség, hogy Bartók rangos helyet foglal el korunk kiemelkedő művészei sorában, így a zene történetében is a legnagyobbak közt a helye: klasszikus lett **Beethoven**, **Brahms**, **Liszt** mellett. Egyik útmutató fáklyánk.

Bartók műve ma különálló EGÉSZ. Kétségen kívül vannak csúcspontok: de nehéz megmondanom, melyek nekem a legkedvesebb művei, mert azonnal kedvem támadna meghallgatni azt, amit nem említettem. Zenekari műveit épp annyira élvezem, mint kamarazenéjét. Nem! Bartók muzsikáját egységében szeretem és csodálom, épp azért, mert így az övé s így tettem én is magamévá.

Bartók zenéje a népművészet forrásából eredvén, mély és egyetemes élettölelemre lelt. De az ő nagy és erős személyiségére volt szükség e mélység és egyetemesség eléréséhez. Sok más zenész ugyan ezekhez az ihlető forrásokhoz fordulva csak festői, zsánerszerű, szórakoztató, érdekes műveket alkotott, vagy csak

felszíneseket, ál-népieseket. Nincs recept arra, hogyan kell az emberek szívéhez férni: csak a természet teremt időnként művészeket, hogy azok mindenki nevében beszéljenek: dalnokukká szenteli őket. Nagy, nemes, ragyogó élet Bartók Béláé, noha kétség, bizonytalanság, balszerencse és fájdalom gyötörte. Nem kétséges, hogy amit Bartók adott, nem maradhatott hatás nélkül az utána következő nemzedékekre: ez a dolgok rendje. A lánchoz új szemek kapcsolódnak: közülük ő az egyik leg-erősebb és leghatalmasabb.

Daniel Lesur

Bartók Béla

Mindig elkápráztattak ellentmondásai: egyidejűleg annyira közvetlen és távoli, titokzatos, vad, kifinomult: egyszerű és üde, mindig tiszta: a szenvedélyben és extázisban is. A legragyogóbb példát nyújtotta: önmagához, szülőföldje lelkiségéhez, s – mert minden emberhez szólt – az általános emberihez való hűség példáját.

Zenéje húros és ütőhangszerekre havas csúcsnak tűnt előttem művei láncolatában.

Bartók tanítására talán nem eléggé figyeltek fel. Az ősfóráshoz való zárandoklásból merített erőnek nem találjuk megfelelőjét a jelen formabontó és kísérleti-zenei kutatásokban.

Párizs, 1965. január 2.

Ő a legismertebb magyar a világon

„Szelíd, mosolygó kis ember vót, mindig jókedvű vót. – Mindig jókedvű?! Bartók? Akiről egyebet sem olvasni, csak azt, hogy szigorú volt, az aggályosságig precíz, szóval és a legapróbb dolgokban sem kötött alku?”

A hatéves **Péntek Ferkó** mégis derűsnek látta a nagybátyjánál, a kalotaszegi Körösfőn idéző zeneszerzőt. Bartók dalolásra bírta az öreget, ha kellett, egy-két kupica pálinkával is megtámogatta a kérést, a kisfiúnak pedig megmutatta, milyen csodálatos egy botja van neki. Megcsavarta a bot végét, abból szuronyforma tör bukott ki, a legényke meg csak ámult.

Igaz, Körösfőn Bartók megszabadult az őt örök életében szorító pénzkereseti gondoktól, csak dalokat gyűjtött, és élvezte az öreg Péntek mester vendégszeretét. Ez magyarázhatja, hogy az amúgy zárkózott és szóval, cvikkeres fiatalember a gyűjtőúton képes volt rábírni a szabadító falusiakat a Felvidéken, Erdélyben, Békésben, Tolnában, a Balaton környékén, ugyan énekeljenek már bele abba a furcsa tölsérbe, mert ő ezt szeretné. Szeretné, mert pontosan tudta, micsoda mélységesen mély, örök forrás a népzene, és nemcsak magyar dallamokat, de a szlovák, román, rutén dalokat is kereste. Kereste, gyűjtötte, fel akarta mutatni, és meg is tette. Egészen addig ment a dallamok után, amíg ehhez útlelél nem kellett...

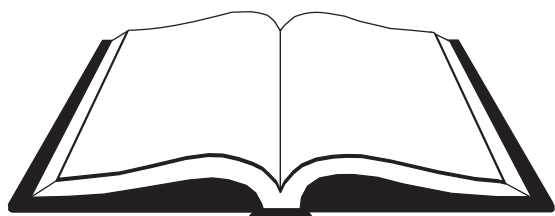
Azután már csak a feldolgozással foglalkozott, azzal, hogy zongorakíséretet írjon a dalokhoz, és a műzene remekei közé emelte őket.

Mennyire más volt a gyűjtő Bartók, mint az, aki a Zeneakadémián a növendékek játékát hallgatta! Nem volt tanító ember – fogalmaznak finoman az emlékezők, és igazuk van. Távoltságot tartó lényétől idegen lehetett, hogy másokat formáljon. Ő maga kora egyik legkiválóbb zongoraművésze volt, tanítványainak legtöbbször csupán eljátszotta a darabot, ahogyan gondolta, azoknak ennyiből kellett gazdálkodniuk. Munka volt ez neki, nem feladat.

Zárkózott volt, távolságtartó, kerülte a társaságot, olykor még a társalgást is. Mintha örökös belső koncentráció vezette volna az igazán fontos dolgok felé. Vigyázott az egészségére, takarékoskodott, szavát, mosolyát keveseknek tartogatta, hiszen sokkal többet adott mindannyiunknak gesztusoknál.

Azért nem volt búskomor, dehogy! Gyűjtötte a messze földről hibás címmel érkezett leveleket, és mutogatta őket boldogan. Hegyet mászott, kirándult, rovarokat gyűjtött, ismerte a növények, ásványok, csillagok sorát, és amikor csak tehetett, a napon dolgozott.”

**Összeállította:
Szécsi Magda és Paksi Éva**

KÖNYVESPOLCUNK

Hegedűs Sándor

Ritka fordulata a magyar könyvkiadásnak, ha egy cigánysággal kapcsolatos könyvet anynyira keresnek, hogy második meg-

jelentetésére is érdemes sort keríteni. Eddigi rovatvezetőnk egyik művével a „Cigány motívumok a magyar költészetben” című tanulmánykötetével ez történt. A Konsept-H Könyvkiadó második alka-

lommal, bővített változatával jelentkezett a könyvpiacon. A Magyar Költészet Napja kapcsán is időszzerűvé lett kötet két kiadásának előszavait közöljük.

* * *

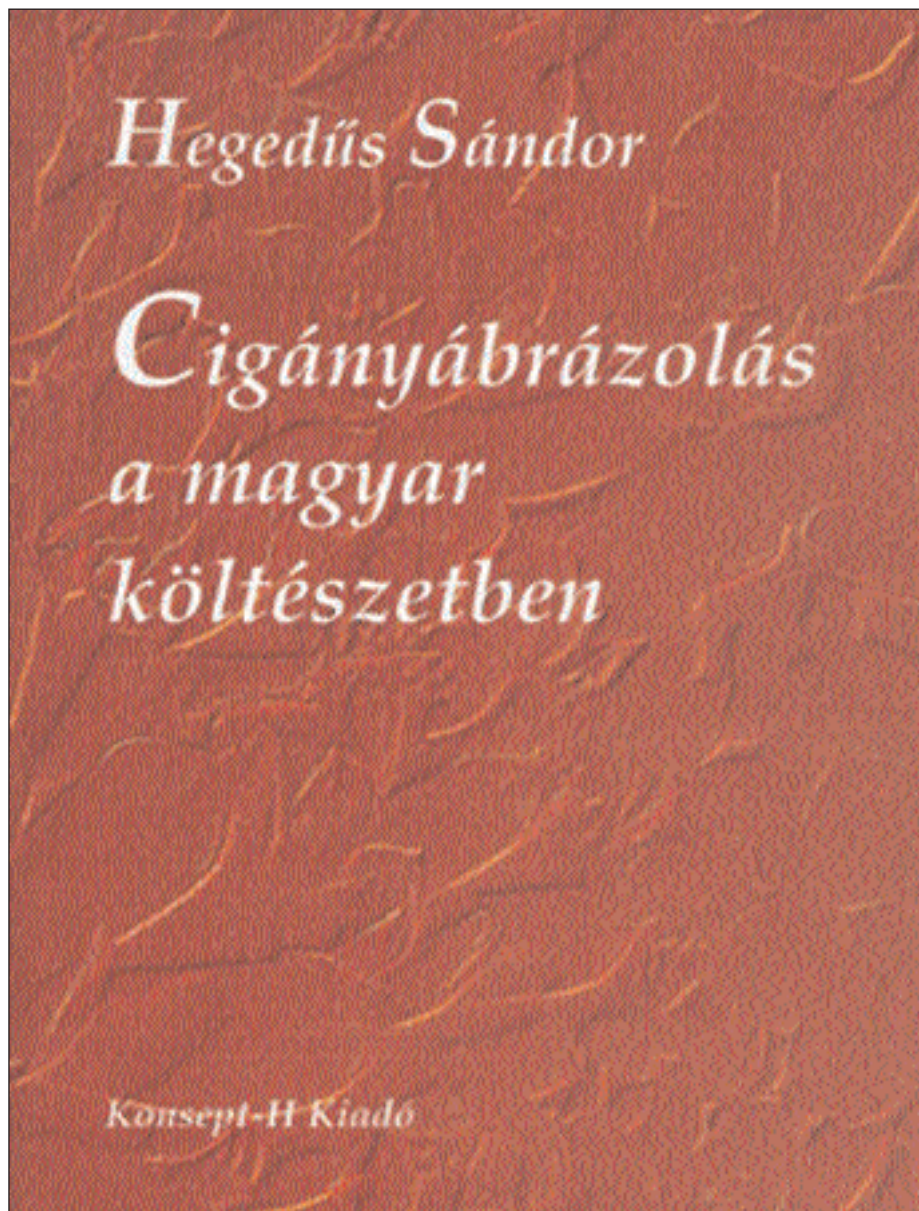
A „Cigány motívumok a magyar költészetben” című tanulmány több mint hét esztendő kutatómunka eredménye, amely 788 költőnk teljes munkásságát tekintette át. Közülük 309 esetében talált értékelhető – 755 verset érintő – cigány vonatkozást.)

A *Fleischmann Gyula* által kiadott füzetecske (A cigány a magyar irodalomban – Élet Irodalmi és Nyomda Rt., Bp., 1912.) óta nem készült hasonló teljes körű összegző, a magyar irodalom egészét – a cigányság szempontjából – áttekinteni szándékozó munka. Fleischmann elsősorban a prózára és a színműirodalomra koncentrált. A költemények közül jobbára csak az ismertebb szerzők nagyobb epikus műveinek áttekintésében mutatkozott igazán alaposnak. Azóta csak *Küllös Imola* publikált e tárgyban; 1993-ban adta közre kutatási eredményeit (A cigányok ábrázolása a 17-18. századi kéziratos közköltészetben – „Cigány néprajzi tanulmányok”, Mikszáth Kiadó, Salgótarján). Küllös az említett időszak ismeretlen szerzői által papírra vetett verseket dolgozta fel. A műköltészet területe továbbra is érintetlen maradt.

Nincs is egyszerű dolga annak, aki a versekben megbúvó cigány vonatkozásokra „vadászik”, hiszen sok esetben tengernyi életműben kell fellelnie egy-egy néhány soros utalást. Fleischmann óta ráadásul igencsak szertebokrosodott a magyar költészet. (Alighanem igaza lehetett a néhai Graves-nek, amikor azt állította, hogy a lakosság számosságához viszonyítva hazánkban termelt a legtöbb költő.)

Jelen tanulmány szerzőjeként mégis e hatalmas terület kutatására adtam fejemet; igaz, némi szűkítést azért nem nélkülözve, hiszen a népköltészet vizsgálatára nem vállalkoztam.

A szépirodalmi leleteket alapgon dolataik, vezéreszméik, költői szándékuk szerint – motívumonként – csoportosítottam, tudatosan kezdve azokkal a művekkel, műrészletekkel, amelyekben az alkotók habitusukból, vagy a történelmi szituációból adódóan öltözték magukra

a cigány-jelmezt, fedezték fel a hasonlatosságokat, azonosságokat. Folytattam azokkal a fejezetekkel, amelyek már a valóságos cigányok – előbb romantikus elemekkel átszőtt, majd egyre realisabb – képét közvetítő verselőket idéznek fel. A tanulmánykötetben az időközben felcseperedett és megizmosodott hazai cigány irodalom alkotóinak művei is helyet kapnak. Úgy tartom ugyanis, hogy minden magyar nyelven íródó vers, a magyar irodalom szerves és elidegeníthetetlen része. Persze az ő műveik ugyanígy tartoznak egyben a hazai cigányság irodalmához is. Az eredetileg valamelyik hazai cigány nyelven írt, magyarul csak avatott fordítók munkássága révén ismertté vált művek azonban már kizárólagosan a cigány irodalom tartományába tartoznak. Ennek okán maradt ki néhány olyan hazai cigány nyelvű vers bemutatása, amely pedig tovább árnyalhatta volna az egyes motívumokat.

Nem vagyok cigány. A társadalmi előítéletek, a sztereotípiákban való gondolkodás azonban engem is zavarnak. Élénken él bennem egy – talán **Bartak** által rajzolt – karikatúra képe. Négy szabályos négyzet alaprajzú ketrec vesz körül egy ugyanolyan alakú és nagyságú területet. A ketrecekben egy-egy ember rázza dühödten, elkeseredetten a rácsokat. Középen az ötödik férfiú csípőre tett kézzel – karján a kulcskarikákra fűzött kulcsokkal – elégedetten szemléli őket. Ő ugyan ketrecen kívül van, de távozni mégse tud, hiszen négy oldalról őt is áthatolhatatlan rácsok veszik körül.

Néhány éve újra köröttünk kerígenek azok a naftalinszagú, antihumánus ideológiák, amelyeket pedig egyszer már sikerült visszadömcökölni a szellempalackba. A növekvő hátrányok, a szaporodó atrocitások minden jóérzésű embert cselekvésre kényszerítenek.

Tollforgató ember lévén, magam is hozzá kívántam járulni a mindezek ellenére egyre terjedő – **Szécsi Magdával** szólva – „szégyentelen csend” megtöréséhez. Jó volt látni, hogy költészetünk legjelesebb mű-

velőit, amikor cigány témához nyúltak, az emberség vezette. Ezt a humánus szerettem volna másokkal is láttatni, s a feledés homályát oszlatni jó néhány megőrzésre méltó mű és alkotói körül.

(Budapest, 2000.)

Előszó a második kiadáshoz:

Amennyiben az ember versekkel foglalkozik, hallgasson a költők szavára! – tanulsgként ennyi talán megfogadható. **Váci Mihály** jó előre figyelmeztetett: „eltemet, amit abbahagysz”. Amikor 1999 végén lezártam a „Cigányábrázolás a magyar költészetben” című könyvem kéziratát, magam sem hittem, hogy teljes lehet valaha is egy ilyen típusú munka. Óhatatlanul előfordulhatnak figyelmetlenségek, hiszen egy-egy cigány vonatkozású verssor megtalálására – ismeretlen költői életművek esetén – nagyjából tényleg akkora esély van, mintha egy gombostű fellelésében mesterkednék a szénaboglya kellős közepén.

Néhány dologra azonban tényleg nem számítottam. Nem gondoltam, hogy valóságos mozgalmat indítok el a könyvemmel. Irodalombarátok, könyvtárosok, diákok sokasága fordult hozzám – levélben és személyesen is – felhívva figyelmemet néhány elfeledett költőre, vagy egy pár figyelmen kívül hagyott versre.

Mindig megmosolyogtam **Jókai** feljegyzését **Gracza György** történetírói alkatával s módszereivel kapcsolatban. Nagy mesemondónk azt állította, hogy Gracza lakása előtt, amikor 1848/49 történetét írta, mindig hosszú tiltakozó sor állt. Kifogásolták, hogy az édesapjukat, fivérüket, nagyapjukat nem írta bele ebbe vagy amabba a csatába. Aki aztán legnagyobb hangon és legkitartóbban képviselte a maga vélt, vagy valós igazát, annak hozzátartozója bekerült – természetesen hősként említve – a következő kiadás valamelyik útkezet-leírásába. Mondom, mosolyogtam rajta, mert nem tudtam

elképzelni hasonló helyzetet. Elképzelni nem tudtam, tehát arra ítéltetem, hogy átéljem.

Persze, kötelességszerűen utánanéztem a felelőlegesen adatoknak, kicéduláztam a megreklamált költőket – s önnönmagam mulattatására – folytattam a soha abba nem hagyható s hihetetlen örömet okozó kutatást. Be kell, valljam, amikor 2000-ben kézbe vehettem finom nyomdászagot árasztó munkám, abban sem hittem, hogy ilyen nagy számban lesznek olvasók, akik készek polcukra tenni egy ilyesféle munkát. Márpedig ez történt. 2001 végére olyannyira elfogyott a könyv, hogy a kiadó egy könyvtár beszerzésben illetékes munkatársát már az én szerzői példányaimra utalta. Tavaly aztán megfogalmazódott az ötlet, hogy ne egyszerűen újra nyomjuk a kiadványt, hanem egy bővített kiadása készüljön el. Ez új lendületet adott a munkámnak, amelyet a most lezárt kézirattal végleg befejezettnek tekintek. A megelőző 309 helyett most csaknem a felével több, 460 költői életműből szerepelnek gondolatok, s a korábban idézett 755 költemény száma is nagyjából ennyivel, 1135-re gyarapodott. Örövendetesen megnőtt a kortárs költők aránya, de az az alapmegállapítás, mely szerint költőink rendkívül rokonszenves türelemmel és beleérző képességgel foglaltak s foglalnak állást a hazai cigánysággal kapcsolatban, így is helytálló maradt.

A magyar írástevők ilyen felelősségérzetére továbbra is roppant büszkék lehetünk. A hazai versirodalom cigányságképe előítéletmentesebb, humánusabb, jóval következetesebb, és progresszívebb, mint a széles értelemben vett társadalomé, s a politika-csinálóké. Érdemes lenne ilyen szemmel is végigolvasni a könyvet, s kinek-kinek levonni a megfelelő tanulságokat.

* * *

(A könyv a *Konzept-H Kiadó* címén szerezhető be.)

A színek bűvöletében...

Kedves levelet kaptam a minap *Raffael Magditól*, aki a bonni kirakatrendező versenyen második lett, s mint írta, felhasználta egyik színes grafikámat a Tagore kötetből, amit szeretne megköszönni utólag egy üveg pezsgővel. A pezsgőt nem szeretem, cserébe egy interjút kértem, és másnap beültünk a Stexbe, ahol jól bepalacsintáztunk, bár mindketten 20 kiló felesleget cipelünk magunkon. Sosem találkoztunk idáig és jót neveltünk formánk hasonlóságán, édesség utáni olthatatlan vágyunkon, amit druszaságunk, és 58-as születésünk koronázott meg.

– *Ki vagy te Raffael Magdi? Mesélj magadról...*

– Egy cigány asszony vagyok, aki nagyon kíváncsi volt rád, borzasztóan szeretem a munkáidat.

– *Magadról mesélj, a gyerekkorodról és arról, hogyan lettél, miért lettél kirakatrendező?*

– Olyan családban nőttem fel, ami teljesen különbözik egy átlagos cigánycsaládtól. Nem beszéltünk cigányul, nem is volt téma soha az, hogy mi cigányok vagyunk. Úgy éltünk, mint a magyarok. Egerből költöztünk fel Pestre, mert anyukám megörökölt egy lakást a testvérétől, és úgy látták a szüleim, hogy nekünk a bátyámmal itt nagyobb lehetőségek nyílnak. Apu rakatáros volt, anyu a vendéglátó iparban dolgozott. Nem voltunk se szegények, se gazdagok. Apu azt mondta, hogy ha tanulunk, ő akár 30 éves korunkig is eltart bennünket, nem kell dolgoz-

nunk, de akkor keményen tanulni kell. A bátyám mindig katona akart lenni, és az is lett. Most Székesfehérváron él a családjával. Én nem tudtam mi akarok lenni, ezért anyuék beíratkák a Szinyei Merse Gimnáziumba azzal, hogy lesz 4 évem, hogy eldöntsem mit akarok. De nem tudtam eldönteni. Közepes tanuló voltam, valójában semmi nem érdekelt, csak a színek. Festegettem, szárazvirágokból készítettem érdekesnek mondott kompozíciókat, néptáncoltam, de csak a piros csizma miatt, mert tetszett, hogy abban lehet táncolni. Szóval nem érdekelt igazán semmi. Az érettségi után egy évig fagyit árultam anyunál a presszóban, és amikor szerelmes lettem egy fiúba, aki kirakatrendező volt, én is az akartam lenni, és beiratkoztam az iskolába. A fiú egyre kevésbé érdekelt, a kirakatrendezés viszont egyre jobban. Főleg, amikor már önállóan, ön-

magamat adhattam, nem a kötelező feladatokat kellett megoldani. Nagyon jó eredménnyel végeztem, azonnal kaptam állást. Ez azért fontos, mert a 80-as években telítve volt a szakma, és sokan váltottak, mert nem volt hely számukra.

– *Hol volt az első munkahelyed?*

– A Röltexnél.

– *A névkártyádon az áll, hogy Sághyné Raffael Magdolna kirakatrendező és színdinamikus.*

– Ez komolytalan dolog, csak jelzésképpen van ott, hogy tudassam a világgal, hogy a színdinamika a bolondériám, ez sokat segített már rajtam, nem egy munkámat ez miatt kaptam meg. Nagyon érdekelt mindig a színek hatása az emberekre. Önszorgalomból évekig jártam *Fledler Ágnes*hez, aki tanítványa volt *Nemcsics Antal*nak, a szaktekintélynek.

– *Nem tudom, ki az a Nemcsics Antal...*

– Ő valamikor a mű-

egyetem rajzi tanszékének adjunktusa volt, aki a színdinamikai felmérések és kutatások irányítója volt. Akkoriban, a 70-es években az ilyen jellegű felmérések célja a színdinamika hazai körülmények között a hazai környezetben való alkalmazásának előkészítése volt. Évekkel később a XVIII., XIII. kerületi új lakótelepek épületeit már a színdinamika elveinek megfelelően festették ki.

– *Ez érdekes. Erről keveset tudok, de azt tudom, hogy a testek különböző hullámú fényt vernek vissza. A szín pedig a fény által keltett érzés. Az orvostudomány ma már használja gyógyításra a színeket, a színterápiát. Úgy tudom, hogy a gyerekekben 6 éves korig a legerősebb benyomást a piros szín kelti, 20 éves korra, különböző átmenetekben pedig a kék dominál már.*

– Igen, ez igaz. Iskolás korban kezdődik a szín-

kedveltség nemek szerinti megoszlása is. A nőknél a zöldeskék, a világoslila, a rózsaszín részesül előnyben, a férfiak a zöld, ultranarancs és sötétlila színeket kedvelik a felmérések szerint.

– ***A színek hatnak a hőérzékelésünkre is.***

– A hőmérsékletérzés is erősen változik a környezet színének hatására. A zöldeskék vagy kékre festett szobában a temperatúrát 3–4 fokkal hidegebbnek érezzük, mint a narancs, vagy okkersárga szobában. A heves természetűekre mérséklő, a nyugodt vérmérsékletű emberekre stimuláló hatást lehet gyakorolni a színekkel. Az előbb említetted az orvostudományt. Az orvosok régóta tudják, hogy a színes fény élettani hatásokat is okoz. A színterápia ezért is eléggé elterjedt. A vörös színt gyulladáskor előmozdítására használják, a narancshoz legközelebb álló vörös szín a vérképzést fokozza, a kék fény megakadályozza a daganatok kifejlődését, májbaj színterápiájánál felhasználják a sárga fényt. A magánéletben is jól hasznosítható ez a tudás, nem egy házasságot hozott már rendbe az, hogy a megfelelő színre festették a hálószobát.

– ***Az, hogy ki milyen színt kedvel, függ az életkortól, foglalkozástól is?***

– Függ! Például az értelmiségiek inkább a hi-

degebb, kékesebb árnyalatokat részesítik előnyben. És talán az is érdekes még, hogy a vidékiek általában a melegebb színeket szeretik, mint a városiak.

– ***Akkor én lélekben vidéki vagyok, szeretem a piros színt.***

– A gyermekségüket megőrző felnőttek is szeretik a piros színt. És a művészek nagy része is, és ez nem véletlen.

– ***A munkádban bizonyára rendkívül jól tudod hasznosítani a színdinamikát.***

– Természetesen. Amit el akar adni egy cég, az mindig középre kerül, erős színekkel kiemelve. A legutóbbi kirakatom: hófehér gyúrt hálóra erősített tenyérni zöld gumibéka, négy lábán jó minőségű piros uszonnyal. Sikere volt.

– ***Csak nem egy mélytengeri bűvárkodást reklámoztál?***

– De pontosan azt!

– ***Ne hülyéskedj Magdi!***

– De, ha mondom! Esküszöm! Egy utazási iroda megbízásából, aki horvátországi utakra specializálódott.

– ***Most ott dolgozol ennél az utazási irodánál?***

– Nem. Van egy Bt.-m, és megkeresnek a cégek, az üzletek. Az interneten is reklámozom magam, és kihasználom minden lehetőséget a hírverésre, mert csak így lehet munkákhoz jutni.

– ***És a bonni versenyre felkérték?***

– Dehogyan kérték! Azt sem tudták, hogy a világon vagyok, de én tettem róla, hogy megtudják. Jelentkeztem a versenyre, amit interneten hirdettek meg. Befizettem a verseny díját, ami forintban átszámítva 300 ezer volt. Igaz, ezért szállást is, és 2 étkezést is adtak a két nap alatt. Vacsora nem volt. Ezt sajnáltam nagyon, de talán enni sem tudtam volna az izgalomtól már estére.

– ***Szóval ez nemzetközi verseny volt?***

– Végül is igen. Mert a németeken túl volt két olasz, egy cseh, és egy svéd fiú is, meg hát én. Az első egy müncheni lány lett, a második én, a harmadik az egyik olasz, de szerintem a cseh nő volt a „legjobb”, de mindenképp: ő volt a legeredetibb, csak nem díjazták azt, hogy kiírta a kiakatba, hogy „átrendezés alatt”. Valóban, alkotni kellett, ez nem a humor ideje volt, és ki is esett.

– ***Szabadon dolgozhattatok?***

– Nem. Megadtak egy témát, egy erotikus, keleti parfümöt kellett „eladni”, de erről 2 hónappal előbb tudott minden résztvevő, volt idő gondolkodni, felkészülni, anyagot választani a témához. Nekem azonnal te ugrottál be a keleti parfümről. A férjem minden könyvedet megveszi nekem, a Tagore kötetet is megvette az első közzött, ahogy megjelent a

boltban.

– ***Melyik rajzot használtad fel?***

– Szívem szerint mindet használtam volna! Tobzódasz a színekben, a formákban, de végül a 38. oldalon lévő grafikáét használtam. Csináltam egy posztert belőle háttérnek, arannyal letakartam az előteret, hullámosan összehúztam az anyagot, és kissé jobbra elhelyeztem a parfümöt. A képen a férfi egy nyakéket tart, a nő egy rózsabimbót, úgy, hogy sok dolgom nem volt, a kép, a parfüm „beszéltek”.

– ***Gratulálok Magdi!***

– Köszönöm. Kettőnké a dicsőség...

– ***Milyen terveid vannak?***

– Szeretnék a fiammal egy keleti bútorokat árusító üzletet nyitni, szeretnék megtanulni franciául, mert a fiam egy francia lányt akar feleségül venni, szeretnék eljutni egyszer a Holt-Tenger mellé, szeretnék boldog lenni!

– ***Úgy látom, boldog vagy!***

– Az vagyok, és ezt szeretném megőrizni, de a világ mindig változik, és nem tudom meddig vagyok képes vele változni. Leragadni, kimaradni nem akarok az életből. Igen! Ezt kívánom a legjobban, hogy sose ragadjak le, hogy mindig tovább tudjak lépni...

– ***Köszönöm a beszélgetést!***

Álu fáccă fisirálă

Ám kăpătát nu dă mult o kărcsijé drágă, dălă *Raffael Magdika*, sinyé în Bonn hungyé luptălă máré o foszt, je o foszt á dalje, să kum o szkrisz, je o hisznilit pă o formă áme, káré jescsé în kényvijé Tagore, să áztá áré dăgînd sză mă mulcovászka k-o ujágă dă butură, ku pizsgo. Jo nu plák pă pizsgo, máj bényé áje ám sirut, kit sză szfăjiny, să áltá zî, ány săzut în lontru în krismă, hungyé bényé nyé ány szăturát dă plăsintă, mágă kicsis duins ku 20 kilevé máj mult ăs csény. Inká nyis o dátă nu nyány áflát, dă bényé să mult ány rîsz pă áje, kum sză vigyény, kum árunkăny pă unápált, kum plăsăny pă dulsemé, kă ună numé ávény să kicsis duins în 58 ány ánuszkut.

– *Sinyé jéscs tu Raffael Magdi? Puvász-tâm dă csinyé...*

– O băsică misz, sinyé ro árfi kunuszkut pă csinyé, kă ro ăm plásé dă áje, sé tu fás.

– *Dă csinyé puvász-tâm, kînd dă mikă âj re, pântru sé jéscs rînd pusz în ublok?*

– Jo în áferlá siljéd ám ánuszkut szusz, în káré nu ásá kusztă, kum lá ált siljéd dă bájás. Nu ány szfătăjit băsescsé, nyis dă áje nu ány szfătăjit, kit bájás ăs csény noj. Ásá kusztány kum unguri. Dă în Eger ány vinyit szusz în Pest, kă mămă o kăpătát dăpă sinyivă o kásză, dăpă frăcu-j, să ásă găngye mămă, kit lu noj, ku frácsém máj bényé lok ony áve ásie. Tátă ráktáros o foszt, mămă szlugure lu aminy în krismă. Nu ány foszt nyis găzdásj, nyis szărásj. Tátă áje o zîsz, dákă oj învăcă, átunse pînă lá 30 ej m-

o cînye, nu o trăabuji sză lukru, dă átunse táré o trăbuji sză învăc. Frácsimnyo tot kătănă o ávut dăgînd sză fijé, să áje o foszt. Áku în Székesfehérvár kusztă ku siljédus. Jo nu ám scsut sé ám dăgînd sză fju, pântru áztă mămă m-o szkirsz în lontru în iskolă máré, în Szinyei Merse Pál, ku áje, kit oj áve pátru ej, sză mă găngyész, pă áje sé ám dăgînd sză fju. Dă nyis átunse nu ám scsut. Nu ám foszt jo há máj bună dă învăcát, nyimikă nu mă irdikle, csár fáccă. Fiscsiljem, dă în florj uszkát făsem sévá, pă sé áje zîse kit nu ász dă kunuszkut, zsukám, dă numă pântru sizmă rosu, kă dă áje ro ăm plăse, dă fáccă-j. Dănu nu mă irdikle ánume nyimikă. Dăpă iskolă áztă on án lá mămă ám lukrát în krismă, dăpă áje kînd ám plăkut pă o fisor, sinyé făse rînd în

ublok, átunse să jo áje ám ávut dăgînd sză fák, să ám mérsz în iskolă áfelá. Fisoru má dábe mă irdikile, dă iskolă máj bényé. Átunse me irdikile máj bényé, kînd áje făsem sé jo ávem dăgînd nu sé ált szpunye. Farscé bényé ám szfărsît iskolă, să m-ám kăpătát lukru. Áztă dăje zîk, kă ăn ányi escse în 80 pljin or foszt ku áfelá sé jo ám foszt, mulc or mérsz în dobă áztă dă-n lukrulji.

– *Hungyé âj re lukru-c dă zelsö?*

– Lá Röltex.

– *Pă kărcsijé-c áje sztă kit, Săghyné Raffael Magdolna sinyé fásé rînd în ublok, pri-sepé fáccă.*

– Áztă numă dă bulunzié âj ákulo, csár sză scsijé lume, kit bulunzăszk, pântru fáccă, dă dăje să m-o ázsutát, kă mult lukru pântru áztă ám kăpătát. Sé fásé fáccă ku aminyi, áztă tot mă irdikile.

Pântru áztă máj mult án ám umblát lá *Fledler Ágnes*, pă sinyé omu máré *Nemcsics Antal* o învăcát

– *Nu scsu sinyi âj Nemcsics Antal...*

– Jăl kînvă în iskolă hăl máj máré în văcă pă fecsi să pă fisori, să jăl o áflát áfără áje, kit sé kum fásé fáccă ku aminy. Dă áztă în ált lumé má scsije, dă lá noj jăl o áduaszt în lontru. Átunse în ányi dă 70 jăl o áflát áfără kum sză fiscsászkă pă kăsi în XVIII., să în XIII kerület.

– *Dă mirát âj. Dă áztă nu scsu mult, dă áje scsu kit dă sigogyé áltkum vinyé innápoj rázá. Fáccă mágă áje âj sé fásé rázá în szîm-călă. Doktori hăsznălescsé pă întrimălă pă fáccă. Ásă scsu, kit pă kupij pînă lá 6 ej, fáccă dă rosu ljé plásă, dăpă áje, pînă lá 20 ej vinyé în lontru fáccă dă vînăt.*

– Dá, ásá āj. Kînd kizdilescsé szā umblē î̃n iskulā, átunse áltkum ljé plásé fācā lá fecsé, kum lá fisor. Lu fecsi māj bényé ljé plásé fācā dā vergyé ku vî̃nāt, vî̃nāt dā rāzā, rosājé ku ālb, lá fisor mágá ljé plásé vergye, gālbān ku rosu, vî̃nātu fārdā rāzā.

– **Fācā fāsé sā āje, kit resé o kāld szî̃m-cāny.**

– Bās ásá āj, szî̃m-cāny fācā, dākā szobānyî̃ vergyé ku vî̃nāt āj o vî̃nāt, átunse ásá szî̃m-cāny, kākî̃nd māj frig ár fi ku 3–4 fok, dá dākā gālbān ku rosu o gālbān fācā árē szobā, átunse māj kāld szî̃m-cāny. Ku fācā sā pā āje pucsény szā scsimbāny, dākā sinyivā dānyivoj āj, o farscé ku hugoj āj. Āj zî̃sz mánti, pā doktori. Jé dā mult scsijé, kit fācā mult āzsutā lá bicsézs. Pā fācā dā rosu ká szî̃nzsilje pā loburj pacsé szā î̃ntrāmā, gālbān ku rosu mágá pacsé szā fākā szî̃nzse, fācā dā vî̃nāt nu lāsā szā krescsé bubā, dākā lá fikát jescsé bāj, átunse ku rāzā gālbān î̃n trāmā. Sā î̃n kuszt ākászā mult āzsutā fācā, kā o foszt kî̃nd fācā lu fālu o ādusz járā unā pā bārbātu ku cî̃gānkās.

– **Āje kit sinyé séfel fācā plásé āje āj dā ānyî̃ o dā lukrulji?**

– Bās! Sinyî̃ āsz māj î̃nvācāt, jé pā resé fācā,

pā vî̃nāt āl plásé māj bényé. Sā āje pucsény szā scsiny, kit sinyé î̃n szács ságyé, māj bényé plásé pā fācurj kāld, ká kum sinyé î̃n szács márē ságyé.

– **Ātunse jo î̃n szufljit dā î̃n szāt misz, kā plāk pā fācā rosu.**

– Aminyi sinyé î̃n szufljit cî̃nyé inkā kupilāsku, jé plásé pā fācā rosu. Sā aminyi márē plásé, āztā nu csār dāje āj.

– **Gāngyész k î̃n lukru-c āztā farscé bényé āj kā kunoscs pā fācā.**

– Dábānu. Sé árē dāgî̃nd szā vingyé sinyivā, î̃n fruncsé kirilesce, ku fācā tárē. Sé ublok ām fākut āku, ākulo ālb hālo ām pusz āfārā, bun márē, î̃ntri āje o braszkā vergyé ká dā o pālmā sā pā pisarilje ām pusz rosu uszonyi. Ro plāse lu sinyi gogyi.

– **Āpā márē, hungyé pacsé szā mergā pā fund?**

– Dá, bās āje!

– **Nu mā bulunzi, Magdi!**

– Dacskānu, āc zî̃k! Pā kruse î̃n zsur! Sinyé fāsé kālje î̃n hurvāt lumé, jé or zî̃sz szā fāk.

– **Āku ākulo lukrij, lá jé?**

– Nu. Ām o Bt., sā ākulo mā katā pā minyé. Sā pā Internet mā poc szā mā āflij, sā hungyé numā mā pot mā puj szusz, szā mā patā szā mā āflā sinyé

numā árē dāgî̃nd lukru szā-m gyejé.

– **Pā luptālā dā bonn, ásá cs-or sirut szusz?**

– Dacskā sā m-or sirut! Nyis āje nu scsi-je, kā pā lumé āztā misz, dá jo ām fākut szā mā scsijé. Pā Internet ām umārāt, sā mā-m szkrisz szusz. Ām plācsit î̃n lontru bānyi sé 300 ezārē o foszt. Ānume āj, kā pāntru āztā m-or dát sā pāt, sā î̃n daā rî̃ndur mî̃nkārē î̃n daā zî̃. Dā szārā nu o foszt mî̃nkārē, dá pacse fi nyis nu ās fi putut szā mā-nî̃nk ásā dā zubunyitā ām foszt.

– **Ātunse āztā dā lume-cārā luptālā o foszt?**

– Ásā pot szā zî̃k. Lāngā nyāmc o foszt doj itāl, on cseh, on svéd, sā dānu jo. Dā zelső o fātā dā mû̃nchen o foszt, á daljā mágá jo, á trilje on fisor dā itāl, jo ásā gāngyész k, kā há māj bunā fātā dā cseh o foszt. O fākut sévā dā rî̃sz, sā āztā ākulo ātunse lu nyime nu j-o plākut. Ásā je o kāzut āfārā.

– **Āsā āc lukrát kum voj āc gāngyit?**

– Nu. Or zî̃sz, kit pā āpā ku mirosz trābujé szā fāsény dā vindut há māj bényé. Daā szāptāmî̃nā āny āvut szā nyé gātāny szusz. Mijé tu āj vinyit î̃n firém. Bārbātum totu kényvi-

je o kumpārā sé tu āj fākut, sā pā Tagore jāl o kumpārāta darā dā hāl dā zelső, dā î̃n toc.

– **Pā kārē formé-m sé jo ām fākut āj hāsz-nālita szusz?**

– Ku szufljitum, pā kutotu ās fi hāsznālî̃t, dá pā āje ām lat āfārā, kārē pā 38 jescsé î̃n kényvijé. Ām fākuta pā márē. Ām hāsznālî̃t sā aar, sā ásā ām pusz ākulo āpā ku mirosz.

– **Bukurijé Magdi!**

– Mulcuvész k. Duins āny kāpātāt...

– **Sé āj dāgî̃nd dāpā āztā?**

– Ām dāgî̃nd ku kupilum szā fāk î̃n boltā, hungyé pāt, mászā, szikriny sā āfelā āny vingyé, ās āve dāgî̃nd szā î̃nvāc pā ljimbā dā frānsz, kā kupilum o fātā dā frānsz árē dāgî̃nd dā cî̃gānkā, ās āve dāgî̃nd, szā māduk lá Mort-Āpā, ās āve dāgî̃nd bukuraszā szā fju.

– **Āsā vād, bukuraszā jéscs.**

– Āje misz sā ās āve dāgî̃nd ásā szā rî̃mî̃jé, dá lume tot szā scsimbā, sā nu scsu jo kit dobā oj pucse szā mā scsimb ku je. Nu ās rî̃mî̃nye zsosz dā î̃n kuszt. Dá! Āje ām dāgî̃nd māj bényé, kit szā nu mā tupāszk zsosz, kit tot szā pot szā fāk o pás..

– **Mulcuvész k szfātā-jālā!**

**Fordította:
Varga Ilona**

Évfordulók – események

Száz évvel ezelőtt mutatta be a Magyar Királyi Operaház „A nagyidai cigányok” című operát. Akkoriban még hazánkban sem számított ritkaságnak operát írni, s új operákat színre vinni. A 20. század elejétől, 1901-től ez volt a sorrendben tizedik magyar opera ősbemutatója. A „víg dalmű három felvonásban” egy sokak által ismert és 1726-tól többszörösen feldolgozott alaptörténetet eleve-nített fel.

Az elsőség mindenképpen **Thuróczi László** jezsuita pátert illeti. Ő vetette először papírra az *Un-garia suis cum regibus*ban a különös végű várostrom hí-rét. Hinni lehet, hogy már általa is egy igen rég szabadon szál-longó adoma lett betűkbe bi-lincselve. A történet nagy-jából ennyi: a **Szapolyai** – más írásmód-dal: **Zápolya** –

család hűségén álló, nem különösen jelen-tős nagyidai Perényi-várat a magyar ko-

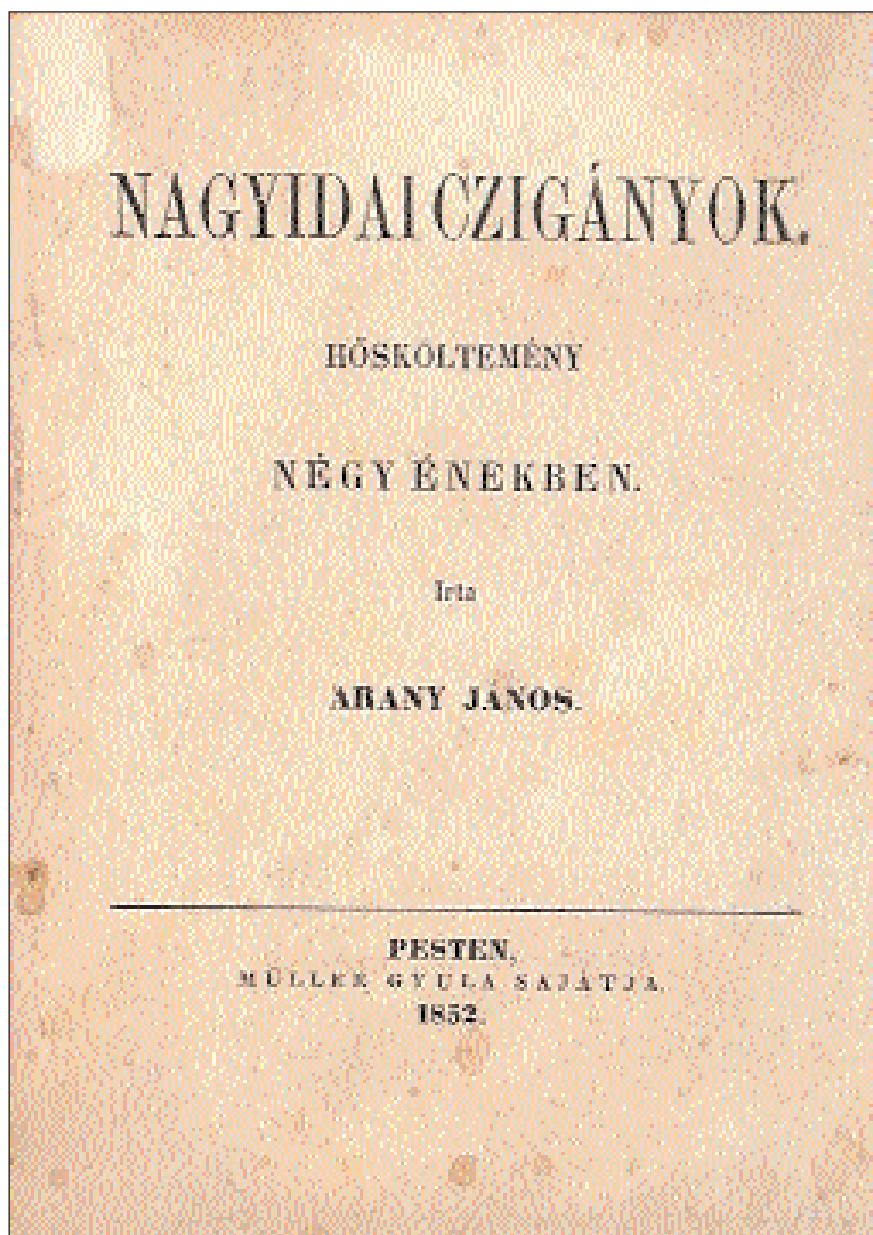
ronáért vívott harcok során a **Habsburg Fer-dinánd** híveiből álló seregtest igyekszik ostromzár alá venni. Amikor híre kel a köze-lgő hadaknak, a magyar védők – a reménytelen helyzetet felismerve – idejében kereket olda-nak. A magyar vitézek helyébe a helyi cigány-

rők aztán – így a legen-da – megcselekszik a nem várt csodát. Nem-csak megállítják, de menekülésre is készte-tik az ostromhadakat. Akkor azonban vég-zetes elbizakodottsá-gukban, nagy bugyu-tán kikottyantják, hogy az összes puska-poruk oda. A többi

vánffy Miklós, az 1557-ben esett várvi-vásról csak annyit em-lít, hogy Kassáról a **Perényi Mihállyal** egyesült sereg a nagyidai vár ostromára indult, hogy testvérevel – **Perényi Ferenc**cel – közös birtokát meg-, illetve visszaszerezze. Fivére ugyanis a cse-csemőkirály, Szapolyai Já-nos Zsigmond oldalára állt, a megözvegyült anyakirálynét, **Izabellát** támo-gatta, s őt örök-ségéből kitúrta. A várat húsz-napi ágyúzás-sal erősen meg-roggyantották, amit látva a tu-catnyinál alig több védő vé-gül megadta magát. Cigá-nyokat még csak nem is említi.

Tóth Béla, a híres kultúrtör-ténész a „Men-d e m o n d á k” című gyűjte-m é n y é b e n megemlíti: „Hogy Perényi Ferenc a vár védelmére kényszerítette a környék cigá-nyait is, hihető

dolog; de a híres ostoba dicsekvés már nagyon anekdota ízű, és mivel épp Thuróczi jegyzi

ságot emelik: állják ők ki a nehéz időket. A felkent hadak helyére álló fellelkesült amatő-

már nem nehéz elkép-zelni...

Mi történt a valóság-ban? A krónikás, **Ist-**

föl, alkalmasint a nép humorának terméke”.

Épp ez a – hol szelídítő, hol egyértelműen a romák rovására érvényesített – humor volt, amelyik aztán a történet életben tartásáról gondoskodott. A cigányok körében azonban hosszú időre a hajdani dicsőség jelképévé alakult. „Nem való a kard a mi kezünkbe! Egyszer vett a cigány kardot a kezébe, azt is siratja a keserves nagyidai nóta” – nyilatkozza az egyik cigány **Jókai Mór** „Rákóczy fia” című regényében. (A magyar verbunkos atyjaként emlegetett **Bihari János** primás és zeneszerző egyik kesergő dallamát tekintették a kortársak a nagyidai nótának.) Ez a kicsi dicsőségmítosz hatására vette fel afféle nemesi előnévként Sztojka Ferenc, a 19. századi cigány költő, műfordító és szótárkészítő a vár nevét, s lett **Nagyidai Sztojka Ferencé**.

A magyar irodalom jelesei közül tudjuk, hogy **Katona József** három elveszett eredeti színdarabjának egyike a Nagyidai cigányok címet viselte, s hogy a mű 1814 körül, nagyjából egy évvel a Bánk bán első kézírata előtt íródott. 1831-ben a Hazai Tudósítások című folyóirat közölt anekdotikus tudósítást „A Nagy Idai szerencsét-

len harcz”-ról, de a Magyar Hazai Vándor 1835-ös évfolyamában is olvasható volt egy rövid, adomának tekinthető feldolgozás. 1841-ben **Szigligeti Ede** három felvonásos népszínművet írt Nagyidai cigányok címen. **Garay János** „A nagyidai vajda” címen írt, 1846-os elbeszélő költeményét követte a leghíresebb feldolgozás, **Arany Jánosé** (1851). Még **Móricz Zsigmond** is írt egy e témát körüljáró elbeszélést (A nagyidai kapukulcs).

Csóri vajda és társai történetét az operához **Várady Sándor** (1865–1913) gyúrta szövegkönyvvé. A budapesti Operaház bariton énekese, aki csaknem másfélszáz szerepet énekelt, alaposan átírta, saját történetét szervezte az Arany János-féle vígeposzt. Ekkor már több sikeres librettót ültetett át magyar nyelvre, az intézmény hivatalos fordítója volt (a Bohéméletet, a Fedórát és a Toscát máig az ő verseire éneklik). A legfontosabb cigány alakokat megtartva, számos új alakot keltett életre, s ismerve az operai hatás titkait, megpróbált egy nemzeti vígoperát színpadra segíteni. A zeneszerző **Rékai Nándor** (1870–1943), az Operaháznál először mélyhegedűsként, majd kar-

mestere, később első karnagyként tevékenykedett. Ez volt az első operája, amelyet még egy követ majd, a „György barát” 1910-ben. Akkortól azonban már csak zenekari művek és dalok kottafejei kerülnek ki tollából. Utolsó operai kalandjaként **Kenessey Jenővel** közösen némileg átdolgozzák **Erkel** Bánk bánját.

A bemutató – ha nem is számított kudarcnak – sikeresnek semmiképpen nem volt mondható. Csóri vajdát **Palló Imre, Labodát Komáromy Pál, Lacit Rösler Endre, Diridongót Laurisin Lajos, Rasdit, a jósnőt Gere Lola, Puk Mihályt Maleczky Oszkár** alakította. Valamennyien rutinos előadónak számítottak, abban tehát, hogy a közönség nem szerette meg a darabot, nem ők lehetnek a felelősek. A kritikusok az agyonbonyolított cselekményt bírálták, de az érdeklenség mögött a drámai feszültségektől mentes, az imént felsorolt alkotásokból már jól ismert végkifejletű, új és mélyebb tartalmat nem hordozó cselekmény lehet elsősorban a ludas. Hiányozhattak talán az igazi, fülbe-mászó dallamokon ívelő áriák, arietták is. Egyedül a „Csúrdöngölő” vált híressé belőle. **Németh Amádé**, a

magyar opera történetét feldolgozó szerző ugyan felmenti a komponistát, amikor így értékeli: „Ízléssel szerkesztett operája több előadást érdemelt volna. Ezerszer külön volt a már ismertetett szerzők nagy részénél”. Számomra ennél meggyőzőbb, hogy noha 1939-ben **Kulinyi Ernővel** új szövegkönyvet íratnak a zenéhez, gyökeresen átdolgoztatták az opera szerkezetét és jeleneit, a két változat összesen kilenc előadást ért meg.

Nem sikerült egyetlen olyan vérbő és szerethető cigányt sem teremteni, mint az **Hubaynak** negyedévvvel korábban, **Mujkó** személyében (**Gül baba**) az operettszínpadon sikerült. Így, vagy úgy, mégis A nagyidai cigányok volt az első magyar opera, amely a fényes Andrassy úti palotában – igaz, görbe tükörben láttatva őket – de cigányvilággal népesítette be a színpadot. A felékszerzett dámák, a frakkos, kravátlis úriemberek először voltak kénytelenek néhány órát javarészt rongyokba öltöztetett cigány alakok között tölteni. A lagymatag fogadtatáshoz minden bizonnyal ez is hozzájárult.

Hegedűs Sándor

FELHÍVÁS TÁBOROZÁSRA

Roma/Cigány származású tanulók részére

„Roma/Cigány fiatalok rendészeti pályára irányítása”

A Belügyminisztérium Civilkapcsolati és Esélyegyenlőségi Főosztálya az Oktatási Főigazgatósággal közösen pályára irányító tábor szervez olyan **cigány származású fiatalok számára**, akik a rendőrség, a határőrség, a tűzoltóság és a katasztrófa-elhárítás szervezeteinél szeretnének elhelyezkedni.

A tábor időpontja: 2006. július 3–7.
Helye: Budapest, Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola

A táborba azoknak a fiataloknak a jelentkezését várjuk, akik 2006 szeptemberétől 11. és 12. évfolyamon, nappali, esti vagy levelező tagozaton tanulnak gimnáziumban vagy szakközépiskolában. Jelentkezhetnek korábban érettségizettek is, amennyiben 24 évesnél nem idősebbek.

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:

- a tanuló önéletrajza, mely a személyi adatokat (név, születési hely, idő, anyja neve, lakcím) és a telefoni elérhetőséget is tartalmazza, valamint azt, hogy a rendészeti oktatáson belül mely szakon szeretne továbbtanulni,

- 2007-ben érettségizők esetén a 11. évfolyam év végi, lezárt bizonyítványának hiteles másolata,
- korábban érettségizettek esetén az érettségi bizonyítvány másolata,
- a helyi kisebbségi önkormányzat vagy cigány civil szervezet ajánlása, ennek hiányában a települési önkormányzat jegyzőjének támogató nyilatkozata, arról, hogy a pályázó a pályázati feltételeknek megfelel.

A tábor ideje alatt a résztvevők áttekintést kapnak a belügyi rendészeti szervek munkájáról és a felvételi követelményekről. (A jelentkezők számára részletes programot küldünk.)

A tábor térítésmentes, a szervezők megtérítik a résztvevők utazási költségét is.

A jelentkezést 2006. június 12-ig várjuk az alábbi címre:

Belügyminisztérium Civilkapcsolati és Esélyegyenlőségi Főosztály
 1903 Budapest, Pf.: 314

Információ kérhető: Rostás Krisztina
 Telefon: 06-1-338-28-32 / 06-20-46-55-668
 E-mail: rostakrisztina@bm.gov.hu

SIKERESEN PÁLYÁZTAK!

A „Lungo Drom” Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség 2006. márciusában aláírta a Regionális Fejlesztés Operatív Program keretei között meghirdetett, 3.2.1. *A foglalkoztatást elősegítő tevékenységek helyi koordinációjának elősegítése* című pályázati felhívásra benyújtott „*A romák foglalkoztatottságát bővítő – helyi hálózat kialakításán és működtetésén alapuló – integrált stratégia kidolgozása Jász-Nagykun-Szolnok megyében*” című pályázatának támogatásáról szóló szerződést.

A projekt megvalósulásának **alapvető célja** egy olyan, a **romák foglalkoztatását bővítő megyei szintű integrált stratégia létrehozása** a „Lungo Drom” Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség vezetésével, mely **helyi hálózati rendszer** kiépítésén és működtetésén alapul.

A projekt **széles társadalmi támogatottságot** élvez. Támogató partnerként bevonásra került három olyan települési önkormányzat (**Tiszaroff, Tiszabura, Tisza-bő**), melynek területén az országos átlagot jóval meghaladó a roma lakosság aránya. Partnerek továbbá az **Oktatási és Továbbképzési Központ Alapítvány** (Szolnok), a **Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ**, közreműködő partner a **Jász-Nagykun-**

Szolnok Megyei Cigányok Érdekvédelmi és Érdekegyeztető Szervezete, támogató szervezetek a megye településeinek **cigány kisebbségi önkormányzatai**. Ez a széleskörű összefogás teremti meg annak lehetőségét, hogy a romákkal kapcsolatos problémák megoldására magasabb szinten, egy **rendszerszemléletű, integrált stratégia** keretében kerüljön sor.

A projekt hatására **javul a célcsoport képzettségi szintje**, erősödik a **tudás alapú társadalom** melletti elköteleződés, további **korszerű, az igényeknek megfelelő képzések kidolgozására** van lehetőség. Emelkedik a roma lakosság foglalkoztatási színvonala, a beépített ösztönzőkön keresztül **vonzóbbá válik a munkavállalás**. Mindez magával vonja a roma lakosság **egészségi állapotának javulását** és megteremti a **környezettudatos viselkedésre nevelés** alapjait, **csökkenti a diszkriminációt**, erősíti a **társadalmi kohéziót**.

A projekt során alkalmazott módszerek **egyediek a jelenlegi gyakorlatban, olyan innovatív elemnek** számítanak, melyek modellértékűvé teszik a projektet, s melyek filozófiájukban **harmonizálnak az Európai Unió gyakorlattal**.

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány

Anyanyelvű és népismereti gyermek- és ifjúsági táborok témakörben 2006. évre kiírt pályázata

ANYANYELVŰ ÉS NÉPISMERETI GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI TÁBOROK

A maximálisan igényelhető/nyújtható támogatás a résztvevők létszámával arányos: 1000 Ft/fő/nap, *de maximum:*

200 000 Ft ➡ ha a táborban résztvevők létszáma **20-50 fő** közötti,

400 000 Ft ➡ ha a táborban résztvevők létszáma **50 fő feletti**.

800 000 Ft ➡ a kuratórium kisebbségenként egy, **100 fő** feletti, országosan kiemelt tábori programot támogat.

Beküldési határidő: 2006. május 15.

Döntés: 2006. június közepe

E témakörbe tartoznak: kisebbségi tartalmú, kidolgozott programmal rendelkező anyanyelvi hagyományörző táborok vagy anyanyelvi hitéleti táborok.

A pályázás feltétele:

- anyanyelv használata;
- a tábor minimum 7 nap (6 éjszaka) időtartamú legyen;
- a résztvevők száma (a felnőtt kísérőket nem számítva): legalább 20 fő.

Az elbírálás szempontjai:

a tábor helyszíne, regionális volta, célja és várható eredménye; az anyanyelv/cigány nyelv megjelenésének módja és aránya; a megcélzott réteg életkora, a résztvevők, illetve pedagógusok (felnőtt kísérők, közreműködők) száma; a kisebbségi oktatási-nevelési cél és annak módszerei; a meghívott előadók kompetenciája; a lebonyolítandó előadások, foglalkozások témája.

A kuratórium e témakörben kizárólag az alábbi költségeket támogatja: (Ld. még AZ ADATLAP KITÖLTÉSE 8. pontja!)

- szolgáltatások: utazási/szállítási költség, szállásköltség, étkeztetés, terembérlet, előadói szolgáltatások;
- megbízási díj, tiszteletdíj járulékok nélkül;
- a program során közvetlenül felhasználásra kerülő áruk (pl. élelmiszer, papír-írószer, díszlet, stb.).

A program mellékleteként kötelezően csatolandók az adatlap 3. oldalán elkészítendő? költségvetéshez kapcsolódó árajánlatok, szándéknyilatkozatok: (Ld. még AZ ADATLAP KITÖLTÉSE 9. pontja!)

- az utaztatást és a táboroztatást lebonyolító intézmény/vállalkozó szolgáltatásra vonatkozó árajánlata (szállás-, étkezési- és útiköltségek),
- előadók szándéknyilatkozata, árajánlata.

Fontos! A pályázónak résztámogatás megítélése esetén is a pályázati feltételeknek megfelelő táborot kell megvalósítania legalább **7 nap** (6 éjszaka) időtartamban, **20 gyermek** résztvevővel, erről a pályázat benyújtásakor, illetve a szerződéskötéskor nyilatkozatot kell tennie!

A program mellékleteként kötelezően csatolandó: (Ld. még AZ ADATLAP KITÖLTÉSE 9. pontja!)

A lebonyolításban részt vevő intézmény/vállalkozó költségekre vonatkozó árajánlata (útiköltség, terembérlet, szállás, stb.), a művészekkel, előadókkal kötött megállapodás vagy szándéknyilatkozat másolata.

FIGYELEM!

Az adatlap és a kitöltéséhez szükséges 4 oldalas útmutató (amely részletesen tartalmazza a pályázat benyújtásához szükséges tudnivalókat és a csatolandó dokumentumokat) beszerezhető a közalapítvány irodájában munkaidőben

(H-CS: 8-16 óra között, P: 8-14 óra között):

Bp. V. ker., Október 6. u. 17. I. em.

Ha a pályázó postai úton kéri a pályázati anyagot, akkor C5-ös (közepes méretű), a pályázó nevére megcímzett, felbélyegzett válaszbörítékot kérünk.

Levélcímünk: MNEK Közalapítvány,
1387 Budapest 62, Pf. 25

Az adatlap és az útmutató leihívható az alábbi Internet-címen is:
<http://web.t-online.hu/mnekk>

A pályázatot a 4 oldalból álló adatlapon, a csatolandó dokumentumokkal együtt ajánlott küldeményként EGY eredeti példányban kell benyújtani a következő levélcímre:

MNEK Közalapítvány, 1387 Budapest 62, Pf. 25,
vagy személyesen: Bp. V. ker., Október 6. u. 17. I. em.
Tel./fax: 06-1/321-3352, 06-1/321-7364, 06-1/321-7370
Faxon, e-mail-en nem küldünk
és nem fogadunk pályázati anyagot!

A beküldési határidő után benyújtott illetve postára adott pályázatokat a kuratórium nem bírálja el.

Martfy Barna:

Galya Apó

Ezt a mesét már csak az öreg emberek ismerik a Mátra vidékén – átadom nektek, hallgassátok meg.

Nagyon-nagyon régen és valahol nagyon messze, a szelíd és szépséges tündérkirálynő birodalmában békességben éltek, szorgalmasan dolgoztak az emberek. Segítették egymást, sohasem veszekedtek, kis kunyhóikban a boldogság uralkodott. A szomszéd birodalom zsarnok, kegyetlen urától, Ármánytól sem féltek, mert azt hitték, hogy nem tud nekik ártani.

Ármány irigyen figyelte a szomszédságban élő emberek boldogságát, s elhatározta, hogy véget vet a békességnek. Álrühába öltöztette követeit, és elküldte őket a tündérkirálynő országába.

– Menjetek el az emberek kunyhóiba és mindenfelé hirdessétek, hogyha hozzám jönnek, nálam nem kell dolgozniuk, a hasukat süttethetik a nappal.

A követek szétszéledtek a kunyhók között, s próbálták rávenni az embereket, hogy hagyják ott a tündért, aki békességet és boldogságot hozott, s fogadják el királyuknak Ármányt.

Az emberek azonban alig hallgatták meg a gonosz követeket, elkergették őket kunyhóik közeléből. Mikor Ármány ezt megtudta, kiadta a parancsot hadseregének: támadják meg a tündér birodalmát.

A királynő nagyon megdöbben, mikor hírül vette, hogy Ármány háborút indított a békesség országa ellen. Az embereknek ugyanis nem volt fegyverük. Vezetőjük, az ősz Galya apó, tanácstalanul simogatva fehér szakállát: most mit tegyenek. Végül is a tündér találta meg a legjobb megoldást.

– Madarakká változtatlak benneteket, s akkor elröpülhettek a világ másik sarkába, ahová egyikőtöket sem tudják követni Ármány csapatai.

Amint mondta, úgy is tett. És az álmélkodó Ármány csak azt látta, hogy levegőbe emelkedik az egész embersegreg, s a legjobb lovakat is hiába hajszolja utánuk.

Galya apó sassá változott, úgy repült nyugat felé. Éppen megpihent egy forrásnál, amikor gyereksírást hallott: a szomszéd bokor alatt két pólyás feküdt, akiket rablók hurcoltak el valamelyik faluból és otthagyták őket a forrásnál, a tolvajok pe-

dig elfutottak a lopott pénzzel. Galya apó saskarmai közé kapta a kicsinyeket, és

felemelkedett velük a kék levegőbe.

Este fényes üstökös jelent meg az égen, annak világosságát követte. Három nap múlva, éjszaka közepén, az üstökös szétrobbant a Mátrának nevezett hegy fölött. Galya apó ekkor elhatározta, hogy nem repül tovább, s a két kisgyerekekkel leszállt az egyik csúcsra.

Az öreg Galya apó a hegyek között nevelgette a két gyereket, élelmüket az erdő állatai hordták össze. Az egyikből szép ifjú lett, derék, becsületes ember, akinek érdemes a példáját követni. Az is lett a neve: Kövesd. A másik gyönyörűséges hajadonná serdült, aki többet ért a legdrágább gyöngynél, úgy is hívták: Gyöngyi.

A két fiatal egymásba szeretett, s elhatározták, hogy megtartják az esküvőt. Galya apó hívei, az emberekből lett madarak vitték szét a hírt a világ minden tájára, így tudta meg a nagy hírt a tündérkirálynő is. A tisztás, ahol az esküvőt tartották, megtelt őzekkel, szarvasokkal, medvékkel.

A tündérkirálynő látva, hogy milyen szép ez a vidék, s milyen boldog az ifjú pár, elhatározta, hogy a madarakat visszaváltoztatja emberekké, akik aztán újra szorgalmasan munkálkodhatnak a szántóföldeken, az erdőkben, a bányákban.

Kövesd és Gyöngyi magához vette az öreg Galya apót, s késő vénségéig ők gondozták. Mikor meghalt, nagy-nagy szomorúsággal temették el az egyik magas hegy tetején, amelyet azóta Galyatetőnek hívnak az emberek.

Az ifjú pár nevét is máig őrzi Gyöngyös és Mezőkövesd.

Kathar Martfjy Barna:

Galya Dadoro

Kadi paramicha numa le phure manusha pinzharen andej Matra- perdal dav tumende te ashunen.

Zurales-zurales dulmut thaj varikaj zurales dur, ande la shukara krajas-kinyako them andej pacha trajile, lashes kern butyi le manusha. Zhutisarde jekh kavres, chikana chi xalinepe, ande penge kolyibi baxt sas. Le vechinoske themeske nasule, poganone rajestar, chi arma-nyestar chi darajle, ba kade gindyisarde, chi zhanel te azballe.

Armany xanyzhvales dikhlas ando vechino zhuvinde manushengo baxt, thaj kade gindyisardaspe agor kerel la pachake. Ande kaver gada uradas peske manushen thaj bishadas len ande la kra-jaskinyako them.

– Te zhantar andel manushenge kolyibi thaj sakokaj te phenen, te mande aven, mande chi trubul te keren butyi, pengo per shaj pekaren le khamesa.

Le manusha gelinetar mashkar le kolyi-bi thaj zumade te phenen le manushenge te mukhen kothe la krajaskinya, kon pacha thaj baxt ingerdas, thaj t'avel lengo kraj Armany.

Le manusha chi kamle te ashunen le nasvale manushen, nashade len kathar penge kolyibi.

Kana kado zhanglas o Armany, kado phendas peske ketanange, te len la kra-jaskinyako them.

E krajaskinya zurales darajlas, kana zhanglas, hoj o Armany maripe las te kerel pala la pachako them. Le manushen nas pushka. Lengo sheruno, o parne balengo Galya dadoro bigindyipekes shi-mogatisardas pesko parno shor: akanak so te keren. Pala kodo e kajaskinya gindyisardas avri o legmajlasho gindyipe.

T'aven anda tumende chiriklyi thaj atunchi shaj uraven ande la lumako kaver kolco, kaj chi zhanen te zhan pala tumende le Armanyake ketani.

So phendas vi kade kerdas. Thaj o chudilo Armany numa kodo dikhlas, hoj ando ajero vazdajven le manusha, chi zhanen te zhan pala lende leske legmaj-lashe grasta.

Galya dadoro shasho kerdyilas thaj kade uradas pe pashjimasko plaj.

Voj hodinisardaspe kaj jekh zvoro, kana shavoresko rutipe shundas. Tela jekh bozuli duj cine shavore pashjile, kas

chor ingerdine kathe anda varisavo gav thaj kothe mukhline len kaj o zvoro,

le
chor
pale nashle
le love. Galya
ande pesko vast las le
cinen thaj vazdaspe opre ando
ajero.

Ratyine filalo cherhaj sas po chero, pala leste gelas. Pala trin dyes, mashkar ratyine, o cherhaj opre robbanisardas opre po plaj, so bushilas e Matra. Galya dadoro kode gindyisardas chi ural majdur, le duje shavorenca tele urajlas po plaj.

O phuro Galya dadoro mashkar le plaja barardas le duje shavoren, lengo xamasko le veshake pedura andine kethane. Anda jekh shukar shavo avilas, patyivalo manush, lesko anav Köveshd sas. E kaver zurales shukar shej avilas, voj majkuch sas, sar e mirinklyi. Lako anav Dyöndyi sas.

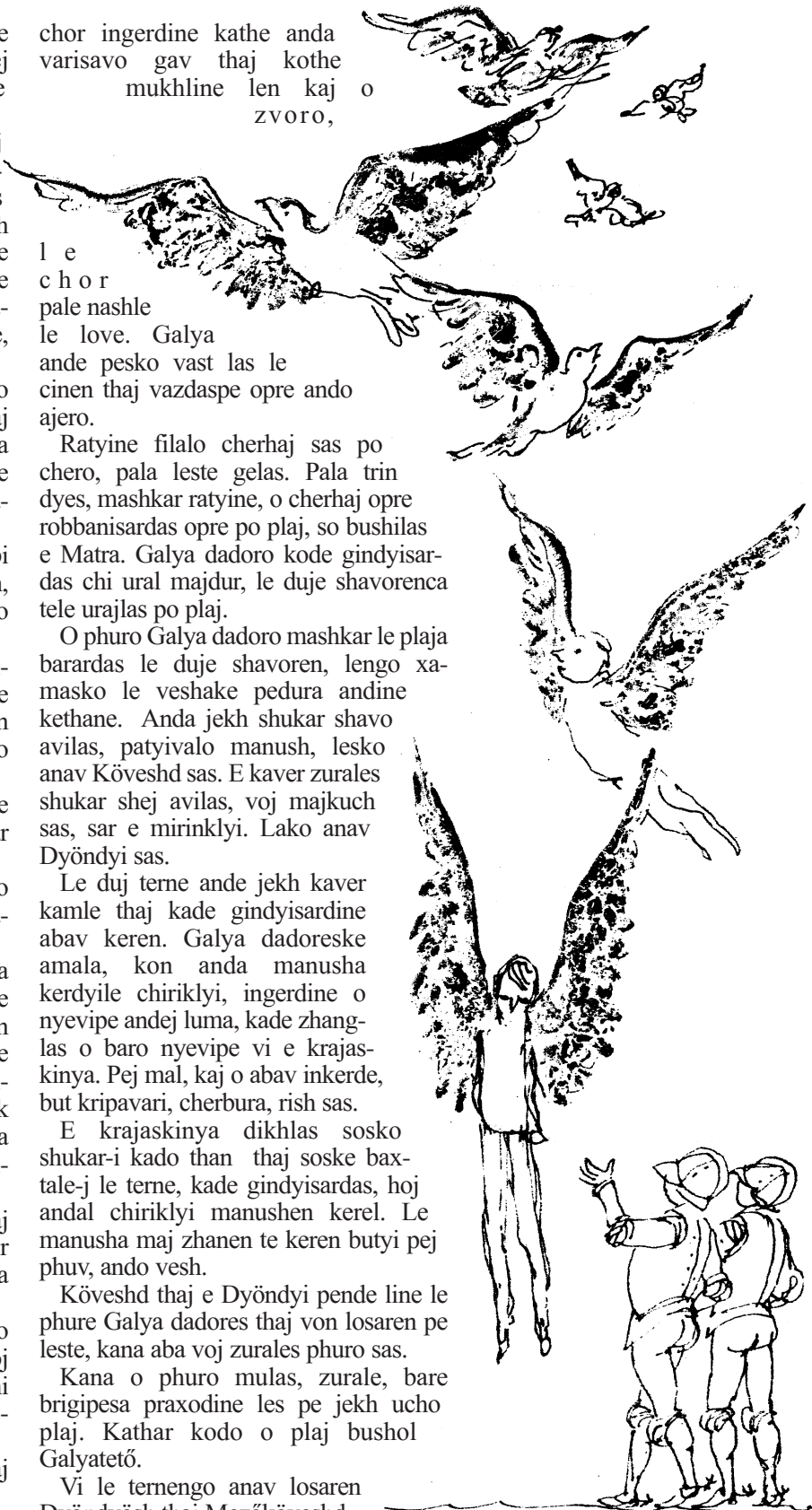
Le duj terne ande jekh kaver kamle thaj kade gindyisardine abav keren. Galya dadoreske amala, kon anda manusha kerdyile chiriklyi, ingerdine o nyevipte andej luma, kade zhanglas o baro nyevipte vi e krajas-kinya. Pej mal, kaj o abav inkerde, but kripavari, cherbura, rish sas.

E krajaskinya dikhlas sosko shukar-i kado than thaj soske bax-tale-j le terne, kade gindyisardas, hoj andal chiriklyi manushen kerel. Le manusha maj zhanen te keren butyi pej phuv, ando vesh.

Köveshd thaj e Dyöndyi pende line le phure Galya dadores thaj von losaren pe leste, kana aba voj zurales phuro sas.

Kana o phuro mulas, zurale, bare brigipesa praxodine les pe jekh ucho plaj. Kathar kodo o plaj bushol Galyatető.

Vi le ternengo anav losaren Dyöndyösh thaj Mezököveshd.

Fordította: Géczy József

L. D. Horoszkóp

2006. május

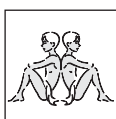
KOS (III.21.–IV.20.) – A legtöbb kos számára az éjszakák több élményt hozhatnak, mint a nappalok. Remek

időszak lesz ez arra, hogy magukba nézzenek és mérlegeljék tetteiket, vágyaikat. A barátok sokat segíthetnek visszajelzésekkel és őszinte, önről alkotott véleményükkel...

BIKA (IV. 21.–20.) – A hivatásokban történő változásokból most rengeteg erőt meríthetnek, szinte újjászülehetnek! Ez az időszak

a gyógyulás és a regenerálódás időszaka... Sokan csöppennek most megmagyarázhatatlan események sűrűjébe is! Eleükben csak egy dolog változatlan: a szerelem!

IKREK (V. 21. –VI. 21.) – Ebben a hónapban sok ikreknek jobban kell majd igyekeznie, hogy hivatásában meg tudja tartani az elért

pozícióját, vagy, hogy tovább tudjon lépni! A pénzügyi helyzetük enyhé javulást mutat, elképzelhető, hogy örökölnék is. Idegrendszerük megnyugtatóra jó hatással lehet a szex, vagy a természet, a fák, a virágok, a víz hullámai, végső esetben kapjon be egy saridont...

RÁK (VI. 22.–VII. 22.) – Májusban sok új dolgot tanulhatnak meg amit hamarosan módjukban lesz hasznosítani is! Ha megfigyelik az

újdomságok elsajátítása közben a motiváló erőket is, akkor sok érdekességre rájöhetnek. A filozófiával, a vallással és metafizikai tanulmányokkal is hasznos lehet most mélyrehatóbban ismerkedni, hogy a közel-

gő kudarcélményeiket képesek legyenek záros határidőn belül feldolgozni...

OROSZLÁN (VII. 23. –VIII. 23.) – Ez a hónap több szempontból is kissé zavarosnak tűnik, úgyhogy sorsdöntő elhatározásokat nem

érdemes most tenni! Főleg érzelmi ügyekben lehetnek az indokoltnál hirtelenebbek, türelmetlenebbek az oroszlán szülöttek. Okvetlenül uralkodjanak magukon (és ne a környezetükön!), és várják ki a megfelelő idejét mindennek...

SZÜZ (VIII. 24.–IX. 23.) – Lehet, hogy most sokan nagy lendülettel szeretnének belevágni új tettek megvalósításába, de nem telje-

sen biztos, hogy ez a legmegfelelőbb időszak! Talán nincs meg hozzá egy elég stabil fizikai, szellemi, esetleg anyagi háttér. Ami nem jön össze, bármilyen nagyon is akarják, azt lehet, hogy nem kellene erőltetni! A szerelemben túl birtokló, túl szenvedélyes, amit bika vagy bak partnere nem bán, de ha más jegyű a kedvese, akkor készen álljon fel arra, hogy „bezárul az aranykapu”. Jobb is lenne így mindkettőjüknek...

MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.) – Ha betegség ütné fel a fejét néhány mérlegnél, akkor nyugodjanak meg, mert amilyen gyorsan jön, olyan gyorsan múlik is el! Ettől függetlenül a benne

hordozott üzenetet igyekezzenek megfigyeltetni, mert annak mindig nagy jelentősége van! Elég gyors, de könnyen felismerhető megvilágítást kaphatnak úgy, hogy a türelem és az alaposság fontos lesz most! Régi utazási terve hamarosan megvalósulhat, de lehet, hogy önmaga lesz önmaga akadálya egy régi rossz döntése miatt...

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.) – Az otthonnal kapcsolatos ügyeket most mintha őrangyalok vették volna a kezükbe. A szerelem terén is

sok skorpió érezheti szerencsésnek magát, mert komoly, hosszú távú kapcsolatok alakulhatnak ki! Arra azért ügyeljen, hogy ne

fogják rövidpórásra kedvesüket, mert szenvedést hozhat mindkettőjüknek...

NYILAS (XI. 23.–XII. 21) – Hullámozó kedélyállapot, rossz álmok jellemzik a nyilasok májusát! Próbálja értelmezni álmait és gondol-

kodjon el azon, hogy mit üzennek önnek. Ez a hónap kiváló arra, hogy nagyobb értékű ingóságot vásároljon, például egy autót!

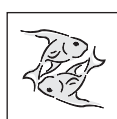
BAK (XII. 22.–I. 20.) – Egy-egy fontos kapcsolatuk nagy próbatétel elé kerülhet ezekben a hetekben, ami végre felszínre hozza az utóbbi időben

szőnyeg alá söpört port! Ez a hónap a megtisztulásra, a dolgok tisztázására és új erőforrások megalapozására való. Az értékes kapcsolatok ezt a próbát is kiállják, és megerősödnek általa! A bak hölgyek haladéktalanul keressék fel nőgyógyászukat a hónap végén, úgy tűnik közülük többen is anyai örömök elé néznek... lesz idejük eldönteni, hogy apa nélkül is vállalkoz-e (vagy sem) a rájuk váró szentséges feladatot...

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.) – Az elhatározások hónapja ez a május a vízöntők számára! Még az is előfordulhat, hogy új életet fog kezdeni. Ez a

hónap alkalmas arra, hogy bevallja tévedéseit, és közben még a stílusa sem leereszkedő. Családtag fontos döntést hozhat, amit fogadjon el, mást úgy sem tehet! Ingatlan ügyben viszont megoldás születik az ön előnyére.

HALAK (II. 20.–III. 20.) – Sok halnak kijár most a szeretet és szerelem örömeiből! Valószínű, hogy aki most jön, az nem távozik

egyhamar! A halak élete most nagyot változhat. Kinyílnak, kivirulnak és új erőre kapnak, ami a művészi hajlamokkal is megáldott egyének esetében, alkotásokban gazdag időszakot hozhat! De minden egyes halak szülött megtapasztalja a végtelen szabadság érzését, amit idáig lelkük mélyén dédelgettek félve, de vágyva...

ÉHES VAGYOK

1% = élelem

**Kérjük, segítse adója 1%-ával a
Gyermekétkeztetési Alapítványt!**

**Adószám:
18049842-2-43**

Tel: (1) 283-2510 www.gyea.hu

2006-BAN IS KERESSE, OLVASSA!

XIII. évfolyam
7. szám
ROMALAP
2005. július
Ára: 140 Ft

TÖKPÖRKÖLT, BODAG, H
CIGÁNYETELEK VERS
SZOLNOKON
HOSSZÚ ÚT

XIII. évfolyam
11. szám
ROMALAP
2005. november
Ára: 140 Ft

Orbán Viktor:
„A Lungo Drom-ot tekintjük fő szövetségesnek,
Önökkel együtt szeretnénk hosszabb távon,
hosszú éveken keresztül intézni az ország ügyeit.”

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

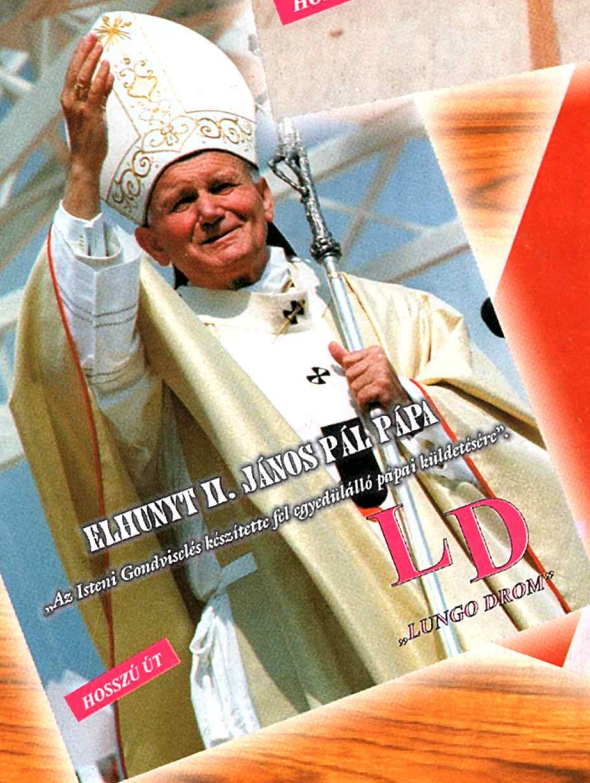
XIII. évfolyam
6. szám
ROMALAP
2005. június
Ára: 140 Ft

Az év hangja:
Ferenc Caramel!

LD
„LUNGO DROM”

XIII. évfolyam
3-4. szám
ROMALAP
2005. március-április
Ára: 140 Ft

ELHUNYT II. JÁNOS PÁL PÁPA
„Az Isteni Gondviselés készítette fel egyedülálló pápai hivatására.”

LD
„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

LD
„LUNGO DROM”

